

Naročnina mesečno 18 Lir, za inozemstvo 31.50 Lir - nedeljska izdaja celoletno 34 Lir, za inozemstvo 65 Lir. Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.349 za inserate. Podružnica: Novo mesto.

SCLOVENECC

Abbonamenti: Mese 18 Lire. Estero, mese 31.50 Lire. Edizione domenica, anno 34 Lire. Estero 65 Lire. C. C. P. Lubiana 10.650 per gli abbonamenti, 10.349 per le inserzioni. Filiale: Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujege izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana. Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana. Telefon 4001-4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 1098

Napad na Bizerto in Suso

Devet nasprotnih letal sestreljenih

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil objavlja:

Italijanska in nemška letala so napadla pristanišči Bizerta in Susa ter z bombami zadela sredstva za izkrcavanje in neko manjšo petrolejsko ladjo.

Pri ponovnih nasprotnih napadih na otok Pantellerijo, ki niso povzročili ne žrtv ne škod, je obrambno topništvo zabilo 5 strojev.

Drugi napadi na kraje na Sardiniji in Siciliji so poškodovali nekaj zgradb. Naša lovška letala so zbila v boju 2 letali, dočim sta 2 bombnika treščila na tla, zadeta od obrambnega topništva blizu krajev San Antioeo in Decimomannu.

Dvoje naših letal se ni vrnilo v oporišče.

Boji ob Kubanju se nadaljujejo

Po hudih borbah so bili Sovjeti krvavo odbiti - Nad Essenom je bilo sestreljenih 24 angleških bombnikov

Hitlerjev glavni stan, 28. maja. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja:

Na vzhodnem delu kubanjskega predmostja je sovražnik ves večerjšnji dan nadaljeval svoje z oklepnimi in letalskimi silami podpre napade. Po hudih izmenjavah se borbah, v katere je naše letalstvo odločilno poseglo z močnimi silami, so bili Sovjeti krvavo vrženi nazaj.

Na ostalem vzhodnem bojišču je bilo mirno razen pri nekaterih uspešnih lastnih nastopih izvidniških in napadalnih oddelkov.

Nekaj lahkih angleških bombnikov je priletelo v sinočnih večernih urah pod zaščito oblakov nad nemško državno ozemlje in metalo na nekatere kraje rušilne bombe. Sestreljena so bila tri letala. Preteklo noč je angleško letalstvo napadlo za-

padno nemško ozemlje, kjer je posebno v Essen zaradi odvženih razdrin in zažigalnih bomb nastala večja škoda v stanovanjskih okrajih in na dveh bolnišnicah. Prebivalstvo je imelo izgube. Nočni lovi in protiletalsko topništvo so uničili po začasnih poročilih 24 sovražnih bombnikov.

Težka bojna letala so bombardirala pristanišči Biserto in Suso ter dosegle zadetke na ladjah in pristaniških napravah.

Berlin, 28. maja. AS. Tudi večeraj so skupine nemškega letalstva napadale Sovjete, ki so prešli v ofenzivo na kubanjskem mostišču. Več stotin bojnih letal in strmoglavcev je uspešno posegalo v kopenske boje, napadajoč tudi sovražne vojaške cilje v zaledju. Nemško letalstvo je tudi sicer na južnem in srednjem odseku bombardiralo sovražne kolone, avtomobile, postaje in proge. Po dosedanjih poročilih je bilo na kubanjskem bojišču večeraj sestreljenih 18 sovražnih letal. Tako je bilo zadnja dva dni sestreljenih skupno 66 sovjetskih letal.

Vladar odlikoval japonskega borca

Rim, 28. maja. AS. Vladar je na Ducejev predlog podelil veliki križec vojaškega savejskega reda pokojnemu admiralu Jamamotu, poveljniku japonske mornarice, ki je pred nedavnim padel v boju.

Podelitev tega najvišjega odlikovanja, ki ga dovoljuje, kakor je znano, samo ob posebnih in redkih okoliščinah, pomeni vse priznanje izrednim vojaškim vrlinam slavnega japonskega vojaka, ki je končal junaški odpor z žrtvijo lastnega življenja. Poleg tega je tudi odpljivo znamenje žustev in vzajemnosti med fašistično Italijo ter zavezniškim in prijateljskim japonskim narodom.

Solidarnost trojne zveze

Hitlerjev glavni stan, 28. maja. AS. Hitler je japonskemu cesarju postal naslednje brzojavko: »Veličanstvo V globokem obžalovanju do junaških del vrhovnega poveljnika vašega brodivja, velikega admirala Isoruka Jamamota, ter zaradi zgodovinsko pomembnih zaslug, ki si jih je pridobil v skupnem boju našega orožja, sem junaku, ki je umrl na polju časti, podelil viteški križ reda železnega križa s hrastovim listom in meči.«

Skupni cilji evropskih narodov

Berlin, 28. maja. AS. Pod naslovom »Evropa postaja kontinent obravnava narodnosocialistični opis sedanjih položaj v Evropi. Različni narodi so se združili v enoto proti težki bogataško-boljševiški grožnji, ki je odločilno pomagala ustvariti enotno fronto različnih evropskih sil, ki so bile prej pod oblastjo razkrojevalnih evropskih vplivov. Ta solidarnost bo vedno večja, bo imela vedno večji pomen in se bo razvijala tudi v bodočnosti. Neumni načrti bogataških in boljševiških sil, nadaljuje dopis, ki slonijo na predpostavki brezpo- gojne kapitulacije ošnih sil, jasno kažejo bolj ka-

kor vsi politični in diplomatski protokoli, kakšna je naloga vsakega evropskega naroda v sedanjih vojni. Torej je dolžnost vseh aktivno sodelovati za dosego skupnih ciljev: varnost delovnega življenja, prostega vsakršnega vmešavanja in premoči Angležev in kakršne koli oblike gospodarske ameriške diktature, ali kakršne koli boljševiške grožnje. Z eno besedo: ta skupni cilj je Evropa, katere posamezni narodi lahko svobodno delujejo in žive ter so deležni pravične razdelitve zemeljskih dobrin.

drugo vprašanje: sovražnikovo letalsko premoč. V zadnji dobi tuniške bitke je bilo angleško-ameriško letalstvo tako močno, da bi vsaj teoretično lahko branilo afriško obalo in pomagalo pri invaziji. Toda na nekaj se ne sme pozabiti: tudi nemški in italijanski bombniki so nešteto krat napadli Malto, pa vendarle niso mogli ustvariti pogojev za zasedbo tega otoka. Je pa še nekaj drugega: Francija in Italija imata veliko železniško omrežje, po katerem se lahko italijansko-nemške armade, ki so tako po številu kakor po oborožitvi močnejše od vsake invazijske armade, hitro prevažajo iz kraja v kraj. Važnega pomena bo tudi italijanska vojna mornarica, ki v Sredozemlju še vedno predstavlja veliko vojaško moč. Podobno velja tudi za Balkan. Zato polkovnik Olberg tako zaključuje: Ni razlogov za bojazen, da bi Sredozemlje postalo angleško morje, v katerem bi imel nasprotnik proste roke, dokler so severne obale tega morja v varstvu italijanskih in nemških oboroženih sil. Evropski življenjski prostor bo branjen v Sredozemlju z isto silo kakor na vseh drugih odsekih. {

Sredozemsko bojišče je pripravljeno

in lahko z zaupanjem pričakuje bodoče dogodke

Berlin, 28. maja. Nemški vojaški opazovalci obračajo pozornost na sredozemsko bojišče. Zaenkrat še ni znano, če je washingtonska konferenca rešila glavno vprašanje zavezniške strategije: katero bojišče bo imelo prednost: Evropa ali Azija ali, če v primeru, da ni prišlo do rešitve, ni morda zmagovalno ameriško stališče, ki zahteva istočasni napad na obeh straneh. Razen majhnih izjem pa nemški vojaški opazovalci smatrajo, da je eno gotovo: velik poskus proti južnemu evropskemu bojišču, to je Italiji, Franciji in Balkanu. Vse to možnosti so podrobno in natančno proučene. Zaključek se glasi, da bojišče ošnih sil lahko z velikim zaupanjem pričakuje dogodkov. Polkovnik von Olberg piše v listu »Deutsche Allgemeine Zeitung«, da imajo nasprotniki v Afriki tri armade in znatne sile tako imenovane »svobodne Francije«. Vse to vojaštvo je bilo v zadnjih bojih trdo preizkušeno. Ker ti oddelki potrebujejo velikanske količine hrane, orožja in vojnega gradiva, bodo bodoče preskrbovalne količine jedva zadošale za kritje vrzeli v tej zavezniški vojski. Pisec nato še obdeluje neko

Veliki boji ob Kubanju

Berlin, 28. maja. AS. Po nekajdnevem odmoru so nemške postojanke na kubanjskem mostišču postale predmet novih naraščajočih sovjetskih napadov. Vsi sovražni napori pa zaopovrstijo srečujoče zagrnjen odpor nemških čet, ki že od februarja drže te postojanke, ki trdno kljubujejo vsem sovražnim udarcem. Izvedelo se je, da sovražne sile, ki so doslej zamašale zavzeti kubanjsko mostišče, znašajo pet armad. Tvorijo jih 36 divizij, 37 brigad, mnogo oklepnih brigad in dve letalski brigadi. Pri ponovnih neuspešnih napadih proti Novorosijsku ter na vzhodno krilo kubanjskega mostišča, kakor tudi pri ponesrečenih izkrcavalnih poskusih ob močvirnem ustju reke Kubanj, je sovražnik pustil na bojišču samo zadnje tri mesece 20.000 mrtvih in nad 500 tankov. Dopolnilo k večeršnjemu vojnemu poročilu pravi, da so se zapazile na sovjetski strani že pred enim tednom obširne priprave, iz katerih se je dalo sklepati, da bodo Sovjeti znova napadli. Prihajanje novih sovražnih čet na bojišče, ka-

kor tudi zbiranje na določenih odsekih je bilo znak za to. Nemško topništvo pa tudi letalstvo je sovražnika pri tem neprenehoma že več dni napadalo. Uspeh teh velikih udarcev proti prenikom sovražnih čet in proti njegovim preskrbovalnim kolonom, kakor tudi na kraje, kjer se pripravljala ofenziva, je bil lep, tako da so morali Sovjeti v nasprotju s svojimi dosedanjimi navadam zadnje čase premeščati svoje čete v nočnih urah.

Po močni topniški pripravi in z veliko uporabo močnih letalskih skupin je večeraj prešlo šest boljševiških pehotnih divizij s tremi oklepnimi polki pri Krimskaji v napad na nemške postojanke med Modavanskim in Kijevskim, dočim je sovražnik na južni strani kubanjskega mostišča izvedel nekaj manjših razbremenilnih napadov. Boji so bili precej zagrnjeni in potekajo uspešno za nemško razvrstitev, ki je izločila nekaj manjših sovjetskih vdorov z mogočnimi protinapadi, pri katerih je bilo uničenih 50 sovražnih tankov.

Zahrbtni napadi na turško nevtralnost

Anglosasi bi radi potegnili v vojno Turčijo, ta pa je pripravljena tudi z orožjem braniti svojo nevtralnost

Berlin, 28. maja. Med drugim se je izvedelo, da je bila na konferenci v Washingtonu posvečena posebna pozornost vprašanju turške nevtralnosti, vprašanju, ki ga je treba rešiti pred invazijo. Zavezniki ne zahtevajo, da bi Turčija neposredno posegla v vojno, marveč da bi stopila v vojno kakor na primer Švica, ki je dovolila nemškim četam prehod preko bolgarskega ozemlja. Pri tem gre vsekakor za živčno vojno, ki jo vodijo Anglosasi proti nekaterim državam, kjer bi radi dosegli svoje cilje. Dopisnik lista »Frankfurter Zeitung« piše: »Že nekaj časa prihaja desetine poročil na dan, da so turški nevtralni dnevi šteti. Radio Jeruzalem je na primer objavil, da je prišla ura odločitve. Turška vlada mora upoštevati novi položaj, ki je nastal po zmagi v Afriki. Isti radio je nato čez 24 ur poročal, da so angleški krogi v Kairu trdno prepričani, da se bo Turčija posredno ali neposredno udeležila vojne ob strani zaveznikov, tako da bo Balkan kmalu priporočil bojev proti osnim silam.« Seveda ne manjka tudi drugačnih angleških poročil. Tako je londonski radio v bolgarsčini naznanil, da v Turčiji krožijo stalni glasovi o nemškem načrtu bliskovite vojne proti Turčiji. V Stockholmu so vedeli večeraj povedati, da bo na osnovi Roosevelt-Churchillovih pogovorov na diplomatskem polju kmalu prišlo do daljnosežnih dogodkov, zlasti kar se tiče tesnega sodelovanja.

nja z Ankaro. »Newyork Times« celo piše, da je gotovo, da bo »Turčija kmalu stopila v vojno«. Tudi Newyork Herald Tribune je prinesel naslednji komentar: »Poročilo, da je turški poslanik prišel iz Londona v Ankaro, je vzbudilo pozornost v Berlinu. Nemci niso pozabili, da je Churchill sel iz Casablanca takoj v Turčijo; niso pozabili, da je Turčija nato z anglosasko pomočjo modernizirala svojo vojsko. Turška vlada je bila vedno pravočasna. Ona se bo udeležila vojne v trenutku, ko si bo gotova zmage. Ta trenutek je prišel. Izven dvoma je vsekakor, da je morala Nemčija v južnovzhodni Evropi zbrati čete, topove in letala in tanke, ki bi jih potrebovala drugje. To je morala storiti, ker ne ve, kaj bo storila Turčija, kateri sicer ni treba stopiti v vojno, lahko pa dovoli zavezniškim četam prehod preko svojega ozemlja.«

»Frankfurter Zeitung« piše, da je ta komentar zelo zanimiv in turški krogi pravijo o njem, da ima samo en cilj: kaliti odnose med Berlinom in Ankaro, kazati Nemcem, da igra Turčija dvojno vlogo in jih končno prisiliti, da bi zbirali vojaštvo ob bolgarski meji, to pa naj bi omogočilo Angležem, da bi Turke prepričali, da Nemčija res namerava napasti Turčijo. Toda vse to ni doseglo zaželenega učinka, kajti Turčija je trdno odločena varovati svojo nevtralnost proti vsakemu in tudi z orožjem, ako bi bilo to potrebno. Turčija mora biti nevtralna, ker drugače ne bi mogla končati velikega dela preporoda, začete od Atatürka. Zato ne bo šla v vojno razen, če bi bila prisiljena braniti svoje koristi. Agencija »Transocean« tudi poroča, o pristranskem sprejemu, ki ga je bil deležen v Turčiji nemški časniki Roman Gamotha in sicer potem, ko so skozi Turčijo potovali pustolovski boljševiki in angleški časniki. Njegov sprejem v Turčiji je bil odkrito prijateljski in ne bi mogel biti bolj pristran.

Pravi obraz boljševizma

Tajni dokument kominterne iz leta 1921

Rim, 28. maja. AS. Za lažje razumevanje trika o razpustu tretje internacionale je dobro poznati tajni dokument, ki ga je izdal »Osvobodilni izvršilni odbor kominterne 16. septembra 1921, v katerem so bili senkrat za vselej določeni pravi cilji, ki jih zasleduje boljševizem vsakokrat, kadar sklepa kake pogodbe z neboljševiškimimi vladami. Predvidevajoč sedanjí boljševiški trik je objavil ta dokument Giovanni Preziosi v reviji »La vita italiana«. Ta dokument se nanaša na prvi sporazum, ki ga je sklenil boljševizem z Združenimi državami, da bi odpravil lakoto v Rusiji, ki jo je sam povzročil. Ta sporazum je prešel v zgodovino pod imenom »Hooverjev sporazum«. Ta dokument je bil poslan vsem komunističnim strankam na svetu in je vseboval med drugim tudi naslednje: »Hoteč dobiti od evropskih in ameriških držav pomoč v živilih in blagu za rešitev sovjetskega prebivalstva, ki ga je zadela lakota, so sovjetske oblasti sklenile v Rigi sporazum z zastopnikom zahodnega kapitalizma. Ta sporazum bi se voditeljem komunizma utegnil zdeti kot opustitev mišljenja tretje internacionale, kot odpoved njenega namena, to je svetovne revolucije. Sovjetska vlada je morala skleniti sporazum, podpisan v Rigi in sicer prvenstveno zato, da bi rešila milijone mladih življenj. Življenj bodočih borcev za svetovno revolucijo. Ko so sovjetske oblasti tako skle-

nile začasni mir z zahodnim meščanstvom in so se morale pod pritiskom najtežjih, skoraj brezupnih razmer trenutno upogniti, se sovjetska vlada in notranji komisar niti za trenutek ne odpuvedujeta svojemu temeljnemu namenu: prižgati svetovno revulucijo po zmagi in uničenju kapitalističnega režima, rešiti svetovni proletarijat. Mir s kapitalisti je za zaveden proletarijat nemogoč. Mir bo prišel samo takrat, kadar bodo delavske množice strle zlate idole meščanstva, kadar bo moderni socialni red pokopan pod lastnimi ruševinami. Tovariši pozor! Premirje ni mir. Mir s kapitalom je nemogoč. Tajni poziv so podpisale: predsednik izvršnega odbora tretje internacionale Zinovjev in člani odbora: Šrola, Bukarin, Popov, Fried, Arnold, Lekaj.

Avstralija zastopa poljske koristi v Rusiji

Rim, 28. maja. AS. Poljska begunska vlada je pooblastila Avstralijo, naj varuje poljske koristi v Rusiji zaradi ustatitve diplomatskih zvez med Poljski in Sovjeti. Ta dogodek je značilen. Pričakovati je bilo, da bo po prelomu med vlado generala Sikorskega varstvo poljskih koristi zaupano Angliji kot poglavitni zaveznici in veliki zaščitnici Poljske, ali pa vsaj Združenim državam. Toda dejstvo, da se je poljska begunska vlada zatekla po pomoč k Avstraliji, kaže po eni strani, da Poljski nimajo več zaupanja ne v Anglijo ne v Združene države, po drugi strani pa zlasti, da Anglija in Amerika nista nič več pri volji, da bi skrbeli za poljske koristi. Vse to pa dalje še potrjuje resnico, da rusko-poljsko nasprotje povzroča hudo zadrženo med angleškimi in ameriškimimi državniki, ki se zdi, da so se končno odločili pustiti Poljske, naj se sami izmajejo iz zadržev. Ni namreč moči zlahka razumeti, kakšno pomoč bi lahko dobili od Avstralije. To dejansko pomeni, da so Poljski zdaj na milost in ne-milost prepuščeni Stalinovi volji.

Anglosasi v velikih težavah

»Treba je delati hitro, da se demokracije v dolgi vojni ne bodo izčrpale ali celo sprle«

Buenos Aires, 28. maja. Januarja 1942 sta se Anglija in Amerika odločili, da bosta premagali najprej Evropo, nato pa prenesli vojno v Azijo. Takrat so Združene države prevzele obrambo Tihnega morja. Ta obramba je po padcu Singapura dovela do izgube Indokine. Churchill še danes vzdržuje takratno stališče, da je najprej treba ukloniti Nemčijo, kajti poraz Nemčije bi pomenil tudi siguren propad Japonske, dočim poraz Japonske sam po sebi še ne bi dovedel do poraza Nemčije. Toda Churchill je pripeljal v Washington tudi Wawella, kar pomeni, da še vedno razpravljajo ali naj se da prednost Evropi ali Aziji. Tudi Anglija priznava, da je treba okrepiiti azijsko bojišče. Zakaj? Japonska ofenziva na mejah Birme zaradi neugodnega letnega časa ni verjetna, pač pa suneč proti jugu. Bojazen za Avstralijo sta izrazila ameriški general Mac Arthur in avstralski ministrski predsednik Curtin. Japonci so se tudi zelo izurili v bojih po džungli in imajo tudi številčno premoč proti Kitajski. Angleže to najbolj žuli. Na vsak način je treba takoj pomagati čungkiški Kitajski, kajti tamkajšnji položaj je obupen. Angleška indijska armada ne more pomagati Kitajski, kar Churchill utemeljuje z izgovori na zemljepisni položaj, pač pa napoveduje povečanje letalske vojske v Vzhodni Aziji. Letalska vojska proti Japonski

pa je mogoča le iz sibirskih letališč. Za to rešitev pa obstojata samo dve možnosti: ali je treba najprej likvidirati Evropo, tako da bi imela Sovjetska zveza varen hrbet in bi lahko dala na razpolago svoja sirska letališča, ali pa je treba istočasno voditi močno letalsko vojno v Evropi in Vzhodni Aziji in v tem primeru morajo Sovjeti prav tako prepustiti svoja letalska oporišča anglosaskim zaveznikom za napade na Japonsko.

Churchillov govor pa vsebuje še neko drugo pripombo: Churchill je dejal, da je vojna polna skrivnosti in presenečenj, tako da brezkončno zavlačenje vojne vsebuje nevarnost vedno novih zapletljajev. Nadaljevanje vojne nad pet let z velikanskimi izdatki bi po Churchillovem mnenju dovedlo do izčrpanja demokracij ali celo do spora med njimi. Rooseveltova in Churchillova želja je čimprej se sestati s Stalinom, Davies in Litvinov sta potovala v Moskvo zato, da bi pritisnili na rdečega carja. Še preden je Churchill namigaval na nevarnost razdora med demokracijami, je ameriški senator Chandler opomnil, naj se hitro začne ofenziva proti Japonski, »dokler bomo imeli še zaveznike; kajti Sovjetska Zveza ne kaže nikakoli volje za vojno proti Japonski in če bi Anglija zmagala v Evropi, bi demobilizirala in pustila Združene države same v vojni.« (L'Ultime Notizie)

30.000 Kitajcev obkoljenih

Iz nekega japonskega oporišča v Hunanu, dne 28. maja. AS. Na južnem odseku Hšananga ob izlivu reke Jangce je obkoljenih 30.000 čungkiških vojakov, ki tvorijo 18. Cangkajskovo armado. Poročila pravijo, da Japonci napredujejo in pritiskajo kitajske sile od severa in juga.

Bukaresta, 28. maja. AS. Velik prispevek romunskega junaštva v vojni proti boljševikom je dobil poseben poudarek, ko je romunsko vrhovno poveljstvo večeraj objavilo seznam generalov, ki so padli na bojišču, medtem ko so vodili svoje divizije in brigade na zmagovitih pohodih od Pruta pa do Odeše, Kerča, Kavkaza in do Staligrada. Navedena so imena 25 generalov, od teh trije divizijski poveljniki, 8 poveljnikov pehotnih brigad, 5 poveljnikov konjeniških brigad in 9 poveljnikov topniških brigad, ki so z junaško žrtvijo dokazali, kako velikanski je bil romunski prispevek na vzhodnem bojišču, in sicer od prepro- stih vojakov pa do generalov. Vsem naštetim generalom je bilo po smrti podeljeno najvišje romunsko odlikovanje za vojaško hrabrost, križec reda Mihaela junaka.

Snuje se ruska protiboljševiška vojska

Proglas bivših poveljnikov in bojnikov rdeče armade

Berlin, 28. maja. s. Zastopnik agencije Stefani za Nemčijo je imel priliko, da se je te dni sočel z dvema višjima zastopnikoma ruskega prostovoljskega gibanja, ki se bori proti boljševizmu. Ta sta obširno razložila začetke, nagibe in cilje gibanja, rekoč, da je misel o osvoboditvi Rusije izpod boljševiškega jarma našla najugodnejša tla prav pri tistih, ki jih lahko štejemo za prave zastopnike ruskega naroda, in jim je bilo tuje sleherni partizansko sektaštvo. Naglo zakoreninjenje te plemenite misli je ustvarilo temelje za gibanje, to pa je dovedlo do sestava ruskega osvobodilnega odbora. Ustanovno zborovanje tega odbora, pri katerem so bili navzočni razni generali, več ko dve sto višjih častnikov ter zastopstva raznih vrst orožja in čet, ki so bile prej v rdeči vojski, je z vzklikom izglasovalo oklic, ki razlaga začetke in cilje prostovoljskega protiboljševiškega gibanja. Razglas, ki ga je dopisnik agencije Stefani v celoti dobil na vpogled, pravi takole:

»Mi, bivši bojovniki in poveljniki rdeče vojske, ki smo stopili v vrste ruskega osvobodilnega gibanja, bi radi v tem razglasu povedali svoje stališče do boljševizma, ki je četrt stoletja tlačil našo domovino. Ziveli smo pod boljševiškim jarmom, obiskovali smo boljševiške šole, delali smo v podjetjih in pod nadzorstvom sovjetskih oblasti, storili pa smo tudi svojo dolžnost kot vojak v vrstah rdeče vojske. Zdaj ko smo se pridružili tistim, ki se bore proti boljševizmu, pa čutimo dolžnost, da razložimo, zakaj smo to storili — in kakšni so bili nagibi, ki so nas privedli na to pot. Mi nismo razglasili svete protiboljševiške vojske zgolj zaradi osebnega sovraštva, kajti vsakdo izmed nas ima v žilah rusko kri, sleherni izmed nas je zvest sin matere Rusije, vsakdo izmed nas pozna trpljenje, ki ga je naš domovina pripravila Stalinova vlada. Preveč je nepopisnega trpljenja, ki ga je moralo prenašati rusko ljudstvo in drugi narodi v okviru naše države. Prisilno delo v mestih, sužnost v kolektivnih naselbinah, jarem judovskega gospostva, mučenja v podzemskih prostorih GPU-ja in v koncentracijskih taboriščih.

Vse te strahote so se v zadnjem času še povečale zaradi vojne, med katero so bile prelile reke ruske krvi. In vse to smo trpeli zato, da so Stalin in njegovi privrženci lahko stiskali rusko ljudstvo in da bi angleški in ameriški kapitalisti lahko že naprej izžemali svoje kolonije in da bi kapitalizem in boljševizem z roko v roki še naprej lahko hlepela po gospodstvu nad svetom. Za vse to je moral ruski narod preliti kri in žrtvovati življenja svojih najboljših sinov.

Od tod izvira dolžnost, da mora sleherni Rus podpreti in sodelovati z vsemi silami pri osvoboditvi naše domovine.

Nakazovanje bolniških dodatkov

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevalih upravičeni dobiti posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odtok mestnega preskrbovalnega urada meseca junija delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8—11.45 samo v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka ulica 15, po naslednjem razporedu:

Od 1.—8. junija samo bolnikom, ki imajo pravico tudi za meso, tako da pridejo na vrsto v torek, 1. junija bolniki z začetnicami A—D, v sredo, 2. junija E—J, v petek, 4. junija K—M, v soboto, 5. junija, N—P, v ponedeljek, 7. junija, R—T, v torek, 8. junija U—Z.

Od 9. do 16. junija drugo bolnikom, tako da pridejo na vrsto v sredo, 9. junija, bolniki A—D, v četrtek, 10. junija, E—J, v petek, 11. junija, K—M, v soboto, 12. junija, N—P, v torek, 13. junija, R—T, v sredo, 14. junija U—Z.

Od 17. do 25. junija bo bolniški odtok delil nakazila za sladkor za dojenčke in bolnike, to da le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, tako da pridejo na vrsto v četrtek, 17. junija, upravičenci A—C, v petek, 18. junija D—J, v soboto, 19. junija, K, v ponedeljek, 21. junija, L—O, v torek, 22. junija, P in R, v sredo, 23. junija, S in Š, v petek, 25. junija T—Z.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobiti posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1.—5. junija samo popoldne.

Bolniki, ki dobivajo dodatke mesa, naj s seboj prinesejo živilsko nakaznico za mesec junij z odrezki za meso. Vsem onim, ki teh odrezkov ne bodo imeli, bolniški odtok ne bo nakazil bolniškega dodatka za meso. Mestni fizikal sprejema bolniška spričevala samo od 1. do 20. v mesecu.

Prodaja mesa

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 29. maja t. l. potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti predložitvi mesarske knjižice 100 gr govejega mesa. — Delitev se bo pričela ob 7. uri.

Vremenska napoved za 29. maj (soboto):

večinoma jasno, podnevi vetrovno; za 30. maj (nedeljo): poslabšanje, večjih dež, nagnjenje k nevihtam in plogam.

Janju svoje domovine, pridružiti se boju proti boljševizmu, pomagati h koncu sedanje krvave vojne in k obnovitvi nove Rusije. Boljševizem je smrtni sovražnik našega ljudstva in mi sovražimo boljševizem z vsemi svojimi silami. Že 23 let traja boljševiško gospostvo, že 25 let traja trda in krvava bitka, kruti in nepretrgani boj med ljudstvom in vsiljivevo silo. Niti streljanja, niti ječe, niti koncentracijska taborišča niso mogla potlačiti ruskega ljudstva. Nobena propaganda in nobena ideologija, ki so jo s silo vtepali ljudem v glavo, ni mogla Rusov spreobrniti v boljševike. Bili smo, smo in bomo Rusi.

V strahotnih razmerah, ki jih je ustvarila vlada nasilja in vohunstva, uvedena po Sovjetih, nismo mogli sami brez pomoči od zunaj, strniti svojih sil, da bi podrli osovraženo vlado našega narodnega sovražnika. Šele danes se je s pomočjo nemškega naroda, ki se tudi sam bori proti rdeči nevarnosti, ustvarila možnost, da končno uresničimo svoja stremjenja. Naša misel, ki se ji pravi boj proti boljševizmu, boj za konec vojne, za sklenitev častnega miru in za ustanovitev nove Rusije, ki bo prosta boljševizma in kapitalizma, je dobila jasne izraze v odprtem pismu generala Andreja Andrejeviča Vlasova. General Vlasov natančno razlaga naše misli in označuje resnična stremjenja ruskega ljudstva in v tej točki je ves pomen in sila njegovega gibanja. Odprto pismo generala Vlasova ne misli klicati v življenje starinskih življenjskih in vladavinskih oblik, ki so se preživele in jih je pregazila revolucija, Vlasov nakazuje le cilj, ki ga je treba doseči, namreč: Do konca izvesti narodno revolucijo, da bi tako ustvarili lepšo bodočnost za našo domovino. Poznamo generala Vlasova in mu zaupamo. Verujemo v idejo velikega boja za osvoboditev ruskega ljudstva. Vemo, da bo naše ljudstvo le po tem boju moglo postaviti temelje za svojo bodočo srečo. In to bodočnost bomo dosegli pod vodstvom naših najboljših mož z generalom Vlasovim na čelu ter v trdnem in čistem zavestnem z Nemčijo. To zavestništvo je za obe strani koristno in temelji na zamešli o veliki družini ev-

Razstava športnih motivov in turističnih lepakov

Ob zaključku prijav za športno umetniško razstavo je bilo vpisanih mnogo del, ki bodo razstavljena od 12. junija dalje v Jakopičevem paviljonu, tako da je upravičena trditev, da je uspeh te nove in zanimive umetniške prireditve že sedaj zagotovljen. Vemo, da pripravljajo še drugi umetniki nova dela in je pripravljali odbor za radi tega sklenil sprejemati nove prijave do 31. maja. Brez dvoma bo ta razstava vzbudila največje zanimanje med ljubljanskimi prebivalci, ki toliko cenijo umetniška dela in ki se tako navdušuje za športno udejstvovanje.

Istočasno s športno-umetniško razstavo bo v Jakopičevem paviljonu odprta razstava turistično propagandnih letakov, ki jo prireja pokrajinska delegacija za turizem. Videli bomo, kako so naši umetniki združili v svojih delih estične, duhovne in turistične značilnosti naše pokrajine.

Združitev obeh prireditev ni slučajna, kakor bi se zdelo v prvem trenutku, kajti čisto se tudi v vsakdanjem življenju šport in turizem združujeta s trdnimi vezmi, ki so v tem primeru vezi lepote in umetnosti.

Predpisi o pobljanju kužne malekrovnosti pri kopitarjih

Člen 1. Javni in zasebni veterinarji, ki zvedo za kopitarja (konja, osla, mulo, mežga), obolenega za kužno malekrovnostjo (infekciorno anemijo) ali sumnega take okužbe, morajo vsak primer prijaviti pristojnemu okrajnemu veterinarju, ki takoj obvesti o tem veterinarski odtok Visokega komisariata in državni veterinarski bakteriološki zavod.

Člen 2. Veterinarski odtok Visokega komisariata sporoči po opravljenih ugotovitvah vsak prijavitelj in ugotovljeni primer vojaškim oblastvom, žrebčarnam in središčem za vzrejo kopitarjev v Ljubljanski pokrajini in v sosednih pokrajinah.

Člen 3. Državni veterinarski bakteriološki zavod odredi po prejemu obvestila iz člena 1. da se odvzame na kraju samem obolenemu ali okužbe osumljenemu kopitarju kri in morebitna druga tvarina, potrebna ali koristna za laboratorijsko preiskavo; o izidu preiskave mora takoj obvestiti veterinarski odtok Visokega komisariata in pristojnega okrajnega veterinarja.

Člen 4. Bolne in okužbe sumne kopitarje je prepovedano goniti na skupne pašnike in k javnim napajališčem.

Ob nujni in posebni potrebi se sme dovoliti njih dostop na te pašnike po poteh in s pogoji, ki jih določi pristojni okrajni veterinar.

Na pašnikih, na katerih so se pasli ali se

Koncert vojaške godbe v nedeljo v Tivoliju

V nedeljo, dne 30. t. m. priredi ob 18 godba XI. Armadnega zbora, ki jo vodi kapelnik G. A. Misasi, javen koncert v tivoliskem parku z naslednjim sporedom: 1. Misasi: Vojaška koračnica; 2. Bach: Preludij in fuga (priredil Misasi); 3. Perosi: Kristovo vstajenje; 4. Rossini: Srakataca, uvertira v opero (priredil Misasi).

ropeških narodov, ki naj uživajo iste pravice in naj bi jih ožarjala ista ljubezen do svobode.

Vemo, da je sreča našega ljudstva odvisna od nas samih. Vemo tudi, da nam boljša bodočnost ne bo kar tako darovana. Moramo si jo priboriti s trdnimi boji. Toda prepričani smo, da bo naše delo uživalo podporo vsega ruskega ljudstva, ki ve, da se borimo za sveto in pravično stvar. Vemo, da je od izida tega boja odvisno življenje in blagor naših mater in žena, naših očetov in bratov, tako rekoč vsega našega naroda. Za takšno cilje ni hudo preliti lastno kri in žrtvovati življenje. Nič se ne bojimo težav in žrtv, ki jih bo od nas zahteval boj proti boljševizmu, ki je smrtni sovražnik ruskega ljudstva.

Kaj nam vedri čela in kaj vodi veliko misel o ureditvi nove Rusije? Kaj podžiga našo gorečo željo po časti, sreči in pravici? Slavna preteklost našega naroda in pravičnost poti, ki jo moramo ubrati! Na čelu naših vrst stopa mož velikih skušenj. On nas bo zadržal od zmage. Vabimo vse Ruse, da se zbero pod zastavami osvobodilne vojske.

Ruski bratje in prijatelji! Val v boj proti boljševizmu! Kjer koli ste, to ali onstran meje, v koncentracijskih taboriščih ali pa v vrstah rdeče vojske, čujte naš klic, poslušajte glas svoje vesti! Borite se, kajti vojni je treba narediti konec. Borite se za sklenitev častnega miru! Borite se za srečo nove Rusije! Stopite v vrste osvobodilne vojske, ki se bori za vašo stvar. Napočila je ura, ko je treba narediti konec gladi, mukam, prisilnemu delu in boljševiškim ječam. Vse preveč ruske krvi je bilo prelito za tuje koristi. Rusija je naša! Preteklost ruskega naroda je naša! Bodočnost ruskega naroda bo pripadla nam, ki se borimo za sveto rusko stvar. Borili se bomo do zadnje kaplje krvi za srečo našega ljudstva!

pasejo bolni ali okužbe sumni kopitarji, je za eno leto prepovedano pasti kopitarje.

Člen 5. Nabava novih kopitarjev in njih prevzem v zakupene ali zakupne sumne dvorce in hleve se morata prijaviti v naslednjih desetih dneh okrajnemu veterinarju pristojnega okrajnega civilnega komisariata.

Člen 6. Prepovedujeta se tudi le začasna prodaja in prepuštev po kakršnem koli naslovu kopitarjev, ki so bili izrečeni za bolne ali okužbe sumne, razen zaradi zakola; klati pa se sme samo v rednih klavninah ob nadzorstvu pristojnega veterinarja, ki mora dati potrebna navodila, da se zagotovi uničenje kati, raztrošenih in prostoru, in določiti, kaj je napraviti z mesom.

Člen 7. Bolne ali okužbe sumne kobile in oslice se ne smejo pripuščati in prav tako žrebci ne uporabljati za oplemenjevanje.

Člen 8. Vsak pogin kopitarja ali njega zakol v sili se mora takoj javiti krajevno pristojnemu okrajnemu veterinarju.

Člen 9. Za kopitarje se smejo izdati živinski potni listi po členih 11., 12., 13. in 14. zakona bivše kraljevine Jugoslavije z dne 14. junija 1928 o odvračanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni samo po natančnem veterinarskem nadzornem pregledu.

Člen 10. Za pokrivanje stroškov za ukrepe zoper kužno malekrovnost kopitarjev veljajo predpisi člena 107. zakona bivše kraljevine Jugoslavije z dne 14. junija 1928 o odvračanju in zatiranju živalskih kužnih bolezni.

Člen 11. Kršitelji določb te naredbe se kaznujejo po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX št. 8 z zaporo od dveh mesecev ali v denarju do dva tisoč lir. V južnih primerih se sme izreči denarna kazen poleg zaporne.

Člen 12. Ta naredba, s katero se razveljavljajo vse nje nasprotujoče ali z njo ne združljive določbe, stopi v veljavo od dne objave v Službenem listu za Ljubljansko pokrajino.

Sodbe vojaškega sodišča

Pred vojaškim vojnim sodiščem v Ljubljani so bili obsojeni: Logar Janez, rojen v Zaklanju 8. maja 1916, po poklicu mizar, na smrt;

Logar Stanislav, rojen v Zaklanju 12. februarja 1920, po poklicu delavec, na dosmrtno ječo; Erjavce Janez, v Podniku 7. oktobra 1909, na dosmrtno ječo.

Logar Janez in Stanko sta bila obtožena priпадnosti prevratni in nasilni organizaciji, ki je imela namen prevreči sedanji red v državi, dalje da sta v letu 1942 in 1943 bila člana komunističnega »Dolenjskega odreda«; Logar Janez pa še posebej, da se je dvakrat udeležil oboroženega napada na vojaške sile.

Obsodba ima vse običajne pravne posledice in okoliščine.

Ivan Kologrivov:

Duh in oltar komunizma

»Val, ki se vdajajo smešnemu upanju o evoluciji boljševizma, naj dajo slovo vsemu takemu upanju,« tako je izjavil vodilni francoski boljševiški časopis »Humanité« 27. julija 1935. »Naj živi Sovjetska voselela po vsem svetu!« je razglasil nemški osrednji časopis v Moskvi za 18. obletnico boljševiške revolucije. »Na petih šestih zemeljske oble se proletariatu še ni posrečilo spodkopati moč kapitala... Kaj bi bilo z evropskimi narodi, kaj z narodi v daljni Aziji in po vseh delih sveta, ko ne bi bilo velike in mogočne Sovjetske Zveze! Delavci vsega sveta, vsi narodi kopirajo po osvoboditvi! Le pot revolucije je pot rešitve!

Isto so oznanjali boljševiki 1939 in 1940, in s takimi gesli so se ponasale rdeče armade v Galiciji, Litvi, Latviji in Besarabiji še spomladi 1941.

Boljševizem izobno ume tudi to, kako si osvoboditi dušo mase, medtem ko se polasti čustev in domišljije, pri čemer prvo do ukrade ključne njene vere in prode prav do vira njenih nad. Odslej dalje drži v svoji roki valet njene poslušnosti, njene potrpežljivosti, njenih strasti in vsaki ravni njenega življenja, bodisi za znanstvenika ali za delavca. S tem da si podvrže človekovo domišljijo, si podvrže človeka samega. Poslej so takl ljudje le še nekaki zgriženi ostaniki človeka. Nehali so biti svet, krona stvarstva, podoba božja, in hkrati degenerira zanje ves zunanji svet.

Celo zunanji obraz človeka se spremeni. V pretresljivem članku, ki je posvečen sovjetskimi vojnimi ujetnikom (Völk. Beob. 16. VII. 1941), piše Bruno Brehm, poznavalec nekdanjega ruskega vojaka, da ga zdaj nič več ne more prepoznati. Z uplavlji obraz je popolnoma spremenjen, zmanjšal se je in shujšal. Njegov široki in lep skladni obraz je zginit. Mesto krepkega mušika od nekdaj stoji pred tabo le ubogo, shujšano, izrpano bitje, ki se boji, da bo ubito na oni način, kakor se vse ubija v njegovi deželi.

Obrnimo se zdaj k volji. Pot, ki k njej drži, gre nujno skozi nagon, čustvo in domišljijo. Boljševiziranje volje je v tem, da jo najprej z nasilji, strastmi in poželenjem izpridijo. Postane nenravn, izda svoje nekdanje duhovne cilje in ostane oslabljena brez krmila in opore. V tem trenutku, ko je privrkat zapeljana in so osvobodene vse strasti, ji boljševizem zlomi duhovno odpornost, ko jo navadi na izlajstvo in zločinstvo in ji obenem vzame občutek osebnega dostojanstva. Nato si jo vrže pod noge in izkoristi njeno slabost in sramoto za svoje namene.

Naj pokaže ta zgled, izpoved nekega mladega kmečkega fanta, ki ga je stranka pridellila GPU, da bi se tam pretvoril v pravega rablja.

»Ne delaj si nič iz tega, da sem pijan. Zato namreč, bratec, pijem, ker duša kriči... Prej sem bil človek, zdaj so me napravili za čekista, in v tem mi je vse sama bolečina. In ti se smejejo, ti plazilec... moral sem tudi streljati, prisilili so me. Kam naj bi bil šel? Bilo je tam v kleti z žarometi. Postavili so nekoga tja, visoke postave, s čisto belo brado... S hrbotom proti meni je stal... in Malec se je smehljaj: »No, Miška, streljaj! V ognjeni krsti! Na ta živi človeški trup si oddal prvi strel... Moraš že žrtvovati svojo nedolžnost, Miška, sicer prideš sam k stenam!... In drugi se z njim smejejo, kakor v gledališču... in silovita glava pred mano se tresse, in Malecva žareča oči prodirajo v moje... »Daj, Mišenkaj!« pravi, »okropi ga s proletarskim svincom!« Pritani, dragi moj!... No, le skrivaj svoj prst! O-o-o, kača. Bog me kaznuj... ne vem nič, kako sem dvignil roko, vse je bilo kakor v sanjah... in nato so pobili strelj. O-o-o-o! Dušo so mi izpilili!...« (Boris Solonevič, Lebendiger Stau. Essen 1938. So to avtentične slike, ki se nanašajo na rusko mladino, in sicer na nje najizbranejši del, na avantgardce.)

Druga stopnja, ki je taka duša doživlja, je okamenitev. Kakor bi se v svojem novem vznemirjenem stanju zopet hotela uravnati, da se zolem vtrdi. Posledica je neka izredna trdoglavost glede na cilj, zvezana s slepo lahkomišelnostjo v izbiri sredstev in plovov. To so značilne poteze boljševiške volje v njeni zrelosti. To je volja začaranca, blaznega, divja volja. Polna je domišljavosti o lastni veličini, za vse drugo ima le prezir. A za to gošpodovalno domišljavostjo, ki hoče vse prekositi, tiči kakor navadno preganjalna domišljija, to je ona strahopetnost, ki je povzročiteljica vsega sovraštva in vseh podlosti.

Boljševizem je volja, ki bolešno teži v katastrofo, ki ga navdaja ideja splošnega kaosa, in ki je njegovo veselje v tem, da tako zase kakor za druge ustvari one razmere, ki vodijo k temu cilju. Je vojska, prava vojska proti vsemu svetu. Vojska, ki je izbruhnila že davno in ki jo vodi na pristno judovski način: tajno, uporabljajoč vsa sredstva prikrivanja in varanja, vojska za gospostvo živali na svetu.

Miselnot boljševizma se popolnoma sklada z drugo njegovo naravo. Nič ni naivnejšega, neokusnejšega kakor boljševiška »filozofija«. Vsa se da zajeti v nekaj stavkih ali v nekaj dogmatičnih zaključkih, ki so vsi polni nasprotij in ki se jih boljševiki krčevito držijo. Boljševiki, ki bi bil obenem učenjak, to se pravi tvorec vrednot v najpristnejšem pomenu besede, je nemogoča stvar, nemislil poseben ker mišljenje in čutenje sme biti le kolektivno in je zato vedno prisiljen, da vztraja v snovnem in čutnem svetu. (Dalje.)

večjih napak, ki so jih podtkali carjevi; bila je glavni vzrok sovražstva, ki se je zbudilo proti njej in prav za to podajamo tukaj izvor tega njenega vedenja.

Iz položaja, ki smo ga pravkar opisali, je jasno razumljivo, da je ruska visoka družba bila nedostopna finančnim krogom, to se pravi, novemu sloju velikih industrijcev in veletrgocev, ki so v Rusiji zavzemali iz dneva v dan važnejše mesto, zaradi industrijskega razvoja dežele. Ta razvoj, ki je globoko spreminjal celoten ustroj dežele, je ostal tuji višji družbi in dvoru. Zdelo se je, da dvor niti ne opazi teh novih slojev, ki so se porajali okrog njega in skušali obrniti pozornost nase. Carica Aleksandra je bila zelo malo poučena o tem, kar se je dogajalo v deželi, zato ji je bil ta novi svet popolnoma neznani.

Pristaviti moramo še, da je bil vstop na dvor popolnoma zaprt za kulturne delavce, Akademiki in različni znanstveniki so dosegli pravico vstopa šele ko so dosegli določeno etopnjo, ki je bila za to potrebna. Toda za mladino in za vse proste poklice, kakor za pisatelje, pesnike, glasilnike in druge, ki so bili izven birokratskega in vojaškega ustroja, ni bilo prostora na dvoru. V prejšnjih časih je bilo mogoče odpomoči s tem, da se je vladar zanimal za take ljudi in jih sprejel brez ozira na njihovo stopnjo. Posebno nekatere carice so se odlikovale v tej vrsti mecenstva. Toda ta tradicija se je izgubila za časa Aleksandra III., ker se njegova žena ni mnogo brigala za umetnost in znanost. Prav lahko bi se bila obnovila s strani carice Aleksandre, ki se je zdelo, da je kakor nalašč ustvarjena za to nalogo zaradi svoje visoke izobrazbe in svojega glasbenega talenta. To pa se ni zgodilo, ker cariel ni bila dana prilika, da bi spoznala ta umetniški in znanstveni svet, ki je ostal izven dvora in ki se je maščeval na ta način, da se je priključil nasprotnikom vladavine.

Vsaka izmed obeh carie je imela v svojem spremstvu po eno »veliko dvorno mojstrico« in tri neporočene dvorne dame. Sleđnje tri so bile caričine družabnice in so jo spremljale na njenih potih izven palače. »Velika mojstrica« vladajoča carice je bila dejanski poveljnik vsega ženskega spremstva. Bila je na prvem mestu med vsemi ruskimi damami in po ugledu je bila prva za velikimi kneginjami. Ob elovskih prilikah je nosila enako krasno obleko, kakor ostale poročene dvorne dvame (rusko obleko z dolgo vlečko iz zelenega žameta, okrašeno z zlatimi vezeninami). Neporočene dvorne dame, ki so bile v stalni službi, se na zunaj niso razločevale od ostalih, ki so nosile samo časten naslov (nosile so vse »rusko obleko« z dolgo vlečko iz rdečega žameta, okrašeno z zlatimi vezeninami), vendar pa je v resnici njihov položaj bil popolnoma drugačen, kajti poleg častnega naslova so dejansko in stalno vršile službo pri caricah. Bile so v neposrednem stiku z vladarico.

Poleg dvornih dam moramo omeniti še žensko spremstvo velikih kneginj. Vsaka izmed teh je imela pravico do dveh ali treh dvornih dam, ki so morale biti preskrbljene z vsem.

Opisali smo z večjo natančnostjo te podrobnosti z namenom, da podamo vsaj pojem o številnem osebju, ki je sestavljalo tako-

33 zvani »dvore«. Če prištejemo k neposrednemu spremstvu velikansko število oseb, ki so nosile častne naslove, poleg teh še njihove žene in hčere ter dodamo število tistih, ki so po svoji vojaški ali civilni etopnji pripadali prvim štirim, državnim »razredom«, dobimo velikansko število štiri do pet tisoč ljudi, ki so v Petrogradu tvorili »višjo družbo«. Kdor je hotel pripadati k tej družbi, je moral imeti pravico vstopa na dvor. Izven dvorne liste niso pravice po rojstvu imele velike vrednosti; tudi bogastvo ni dajalo nikakih pravic. Prav taka posebnost je ločila rusko višjo družbo od višjih družb v ostalih monarhičnih deželah. Lahko je kdo nosil kneževski naslov in bil pravi potomec kakke fevdalne kneževske rodbine iz srednjeveške Rusije, pa je kljub temu bil popolnoma neznan, če ni dosegel pravice vstopa na dvor. Dejansko stare ruske aristokracije skoraj ni bilo več. Najbolj znamenita imena v višjih krogih so v splošnem izhajala šele iz 18. stoletja in so svoj ugled pridobila zgolj po carjevi naklonjenosti. Ta naklonjenost je včasih izvirala iz vladarjeve muhavosti, a največkrat zaradi zaslužnosti za državo. Na vsak način pa ni bilo mogoče računati na kakršno koli predpravo po rojstvu.

Ta posebnost je bila nekako tuja carici Aleksandri, ki je bila vajena na običaje v Angliji in Nemčiji, kjer so vladarji naklanjali privilegije zgolj plemstvu. Ni mogla doumeti te družbe, ki je imela aristokratske težnje, a v kateri je kljub temu prevladoval demokratski duh. Strogro je sodila to družbo, ki ji ni bila naklonjena in polagoma je prišla do prepričanja, da ji kot vladarici ni treba upoštevati mnenja te družbe: vsi so se morali ukloniti volji vladarja, kajti samo ta jim je naklonila pravice, ki so jih uživali. Poleg tega pa je smatrala, da ima pravico sprejeti v najbližji krog osebe, ki niso pripadale tej takozvani »družbi«. Ta misel se je le počasi porajala v njeni duši, toda v poslednjih letih vladanja jo je tako prevzela, da je naravnost izzivala družbo. Prav to je bila ena naj-

Nekaj splošnih misli ob številnih razstavah

Ljubljana, v maju 1943.

Lepo in sončno vreme je bilo, ko sem zavljal proti Jakopičevemu paviljonu; vsem drugim obiskovalcem bi priporočal ogled ob sončnem vremenu, kajti slabo vreme, morda celo deževno, povzroči, da zunanje neprijetno okolje pokvari tudi notranje razpoloženje; z neko mračnostjo in odbijajočo miselnostjo tak obiskovalec hodi od podobne do podobne in nič čudnega ni, če kje kaj slabše ali pa celo narobe vidi od tistega, ki pol ure ali uro lepega vremena žrtvuje za ogled razstavljenih predmetov.

Splošno znano je, da naši ljudje, če že ravno kupujejo slike, segajo predvsem po pokrajinskih motivih in deloma po tihožitjih. Bržkone je ta miselnost ostala še iz dobe impresionističnega prevladovanja v slikarstvu in se je še do danes nismo mogli znebiti. Zato tako redkokdaj vidite po stanovanjih zasebnikov figurinalne kompozicije; je že res, da zasebniki v glavnem gledajo na to, ali se bo ta pokrajina dobro podala v sprejemnik, ali bo upodobljeno sadje in jestvine primerno za jedilnico, ali bo morda le še kak ekrit prostorček, kamor bi lahko obesili tiste nagelne, ki so tako privlačno in zapeljivo belo naslikani. Malokomu pa pade v glavo, da bi se večje figurinalne kompozicije prav tako podale v sobo večjega obsega, manjše pa pač v manjšo.

Golovo se ne bom zmotil, če bom zapisal, da sodobni slikarji s stalnim razstavljanjem figur in figurinalnih kompozicij bodo dosegli enakovrednost slednjih s pokrajinami, hkrati pa odpravili neupravičeno omalovaževanje; k upodabljanju oseb jih sili poleg vsega še zmanjšana možnost slikanja narave sploh. Ne samo nauk neohumanizma, naj figura pride spet do veljave, ampak tudi zdravo gledanje bi našim ljudem moralo odpreti oči za figurinalne kompozicije, če so dobro podane, kajti po svoji plastičnosti predmetov in duševnem izrazu

lahko tekmujejo s sleherno pokrajino. Morda bo čas sam privedel ljudi do tega spoznanja, a zanašati se vedno na čas, ni vselej priporočljivo.

Razumljivo je tudi, da je na sedanjih razstavah opaziti več tihožitij, ki jih je pač lahko dobiti; ljudje po cvetličnih tihožitjih radi segajo, ker se jim zdi, da se njihove oči, utrjene po dnevnem delu, odpočijejo ob daljšem ali krajšem opazovanju vedno lepih in svežih rož. Možnost zbiranja motivov, kot sem že zgoraj omenil, je sicer neopazno precej zmanjšana, kar v veliki meri vpliva na večkratno uporabo enih in istih predmetov mrtve narave kakor tudi oseb.

Prav tako med našimi nakupovalci umetnin ni dovolj zanimanja za plastiko; ne samo, da bi premožnejši zasebniki lahko okrasili večje sobe, stopnišča, pa tudi vrtove s primernimi plastičnimi umetninami, še bolj bi javne ustanove lahko poskrbele za okras svojih prostorov; kar Tivoli vsem parku, čeprav bi vanj brez dvoma spadale mnoge monumentalne stvaritve. Poglejmo samo rimske, dunajske in pariške parke, ki so res z okusom oplešani s različnimi umetninami; tako pa se kipaži morajo zadovoljiti izključno z naročili portretirancev, ostala dela pa stoji kje zapuščena in čakajo razumevanja pri ljudeh.

Brez dvoma je jasno, da se mora vsak slikar preživljati tudi s svojimi stvaritvami; živeti za samo umetnost je lero in vse hvale vredno, a pogosto, žal prepogosto ni vsem dano, da bi umetnost

gojili kot postransko zabavo poleg že donosnega poklica. Zato tudi ni šteti za greh, če slikar nariše tu pa tam tudi stvar, ki ljudem zaradi enovi ali pa prijetnih barvic ugaja tako, da jo kupijo. Če pa končno vidi, da za ostale predmete ljudje nimajo razumevanja, pa se enkrat sprosti in napravi več takih, v prometu spravljivih slik, da si pač opomore.

Saj so razstave v glavnem zato, da slikarji občinstvu pokažejo svoje stvaritve; tisti, ki so si s pravo in čisto umetnostjo bliže kot povprečni ljudje, ki slede njenemu razvoju, se vselej uspehov in grajo pomanjkljivosti, gotovo ostajajo v manjšini; večina ljudi hodi na razstave zato, da si jih pač ogleda, zapiše njih obisk morda v dnevnik ali pa da se pred neobiskovalci lahko pohvali; so pa še obiskovalci — prav za prav bi jim morali dati prvo mesto — ki od časa do časa kako sliko tudi kupijo. Slednji so umetnikom najljubši. Iz tega pa nadalje sledi, da so vsi umetniki v najhujšem boju proti vsem prekipovalcem, ki na ta ali oni način pogosto spravljajo v promet sumljive stvaritve, kopije, falzifikate in podobno. Zdrav razum nam lahko pove, da slikar vsekar ne bo žrtvoval toliko govorniške sproščenosti in prepričljivosti gest kot prekipovalci; on je svojo stvaritev stavil na ogled vsakomur, ne da bi pod sliko navedel najbolj prijemljive reklamne besede... Slika sama se torej ponuja: »Če sem ti všeč in če imaš denar, kupi me!

Malce nerodno — komu se bo morda zdelo celo prostiško — je pisati o teh mislih, ki se človeku porajajo, ko hodi od razstave do razstave. A prav je, da jih enkrat zapišemo. Če se je to zgodilo ravno ob razstavi šestorice, prav gotovo ni bilo namerno, niti naklepno.

Spokornost — namen današnje procesije na Rakovnik

Danes popoldne se bo vila po ljubljanskih ulicah in cestah — če Bog da — spokorna procesija. Na čelu procesije bo šel duhovnik s križem v rokah, za njim množice ljudstva in spet duhovnik s križem in naš škof s križem v roki in kmalu nato slika Marije Pomagaj. Od vsepovedi pa se bo dvigala ena sama prošnja: Marija, prosí za nas! Prizanesi, Gospod, prizanesi!

Ze med cerkvenim letom nam liturgija s svojimi obredi in spokornimi, prošnji procesijami pogosto kliče v spomin našo grešnost in potrebo božjega usmiljenja. Tako na svečnicah, na pepelnici, na veliki petek. Takrat bi se morali vsi predramiti, obžalovati svoje grehe in se obrniti h Gospodu... Pa če je šlo že toliko prikl in toliko milosti mimo nas, naj nas prebudi vsaj današnja spokorna procesija.

Nismo mi prvi in edini, ki v spokornem obhodu prosimo Marijo pomoči in Boga usmiljenja. Pretrajali smo nam poroča cerkvena zgodovina. Ko je vladal na Petrovem prestolu papež Stefan II. (752—757), so si Langobardi hoteli podjarmiti vso Italijo. Mesto za mestom je padalo v roke mogočnega kralja Aistulfa. Leta 753. je s svojo vojsko stal pred Rimom. Vsa pogajanja je odklanjal. Tedaj so se Rimljani v veliki stiski strnili v mogočno spokorno procesijo, ki se je udeležilo ogromno spokornega ljudstva. Papež sam je nesel bob in brez zunanje sijaja na svojih ramah podoba Matere božje in podoba Kristusova. Pridružili so se mu duhovniki in spremljali ga je ogromno ljudstva. Med jokom in vzdihovanjem so šli v Marijino svetišče — Marije Velike. Tam so verniki poklekali pred Kristusovega namestnika, ki jih je v znamenje spokornosti pepelil. In Marija je varovala epokorjeno rimsko mesto.

Lansko leto in letos se po mnogih mestih zgrinjajo velike množice ljudstva v spokornih procesijah, da tako ne le posamezniki, marveč tudi cele krščanske občine, cela mesta pod vodstvom cerkvenih predstavnikov prosijo Boga odpuščanja in usmiljenja.

Pa tudi drugi narodi se v stiski, ki je zajela ves svet, v spokornih romanjih in procesijah obračajo k Bogu. Tako je bilo posebno ganljivo romanje francoske moške mladine lansko leto v avgustu. Za cilj so si izbrali Marijino cerkev Notre Dame de Puy. Mnogi med njimi so napravili zelo dolgo pot. Za vse pa je veljalo pravilo, da zadnjih 40 km (to je približno toliko kot od Ljubljane do Brezje) prehodijo peš. Ko so se bližali Marijinemu svetišču, so sezuli čevlje in bosi hiteli cilju naproti. Bila je to ganljiva spokorna procesija mladine, ki veruje, upa, moli in se zaveda, da je za grehe treba delati pokoro.

Posebno so znana tudi fatimska spokorna romanja, ki se vrše ob vsakem vremenu. Romanja imajo le ta namen, da s pokoro priključijo nase božje usmiljenje.

Ta namen ima tudi današnja spokorna procesija. Vsi se ponižno sklonimo pred pravično roko božjo, vsi priznajmo, da smo grešili in vsi prosimo odpuščanja in usmiljenja. Da bomo tem gotoveje uslišani, bo šla z nami Marija Pomagaj in bo z nami prošla. Molili bomo rožne vence, litanije Matere božje, peli Marijine pesmi. Iz naših ust ne bo prišla nobena godrnjava beseda o dolgi poti, o gneči

in o čakanju. Take tožbe so umljive za razne športne prireditve in tekme; pri spokorni procesiji pa vse to in še druge neprijetnosti sprejemamo kot samo po sebi umevno pokoro. Spokorna procesija ni slavnostni sprevod, ni parada, marveč vse udeležence preveča duh odgovodi, skrušenosti in zavest, da je treba za grehe delati pokoro in da se Bog skesanega grešnika usmili.

Vsi, duhovniki in laiki, mladina in odrasli, učeni in neuki, preprosti in izobraženi, prav vsi se bomo strnili okrog Križanega in z dna spokornih duš bo vrela prošnja: Prizanesi, Gospod, prizanesi svojemu ljudstvu...

In Marija Pomagaj bo ves čas z nami in ves čas bo z nami in za nas prošla...

Gospodarstvo

Iz zadržnega registra. Pri Splošnem kreditnem društvu, zadr. z om. jamstvom v Ljubljani, so bili izbrisani dosedajni člani uprave Čobal Melhijor, dr. Majaron Ferdinand, Korošec Blaž, Matelič Alojzij, Zelaznik Vinko in dr. Jelenec Celestin, vpisani pa kot predsednik Jurčič Simon, člani pa Ramovš Franc, Stanko Jurij, Kristan Boris, dr. Švigelj Zdenko in Pezdur Iv. — Pri Stavbni zadrugi Šišenski dom v Sp. Šiški, r. z. z om. j., je bil izbrisan član uprave Pirš Stanislav, vpisan pa Rozman Dušan.

Likvidacija. Nabavljalna in prodajna obrtniška zadruga na Vrhniki, r. z. z om. jamstvom.

Hranilnica lombardskih pokrajin. V Milanu je ena najstarejših evropskih hranilnic, saj je bila ustanovljena leta 1823, dočim je bila sedanja Hranilnica Ljubljanske pokrajine ustanovljena leta 1820. Pri rezervah 600 milij. lir znašajo njene hranilne vloge 7,5 milijarde lir. Lansko leto se je čisti dobiček hranilnice povečal za 4 na 66,7 milijonov lir. Hranilnica je lani dala posojil za 1.115 milij. lir. Hranilnica nadalje tudi financira zbiranje žita v žitna zbirališča, za kar je izdala 1,3 milijarde lir. V dobrodelne svrhe je lani dala hranilnica 25 milijonov lir.

Podružnica gospodarske zbornice iz Grada v Mariboru. Okrožna gospodar. zbornica v Gradcu za Stajersko je ustanovila v Mariboru za področje južne Stajerske svojo podružnico, ki bo dajala nasvete industrijem, obrtnikom in trgovcem na južnem Stajerskem in ki bo obsegala tudi vse okrajne poslovalnice trgovinskih, obrtnih in gostilničarskih obrti.

Notranje posojilo v Bolgariji. Sobrajanje v Sofiji je odobrilo zakon o prisilnem 5% notranjem posojilu, ki se amortizira v 25 letih po čenši s 1. oktobrom 1944. Vpisu tega posojila so zavezani po poročilu Agita tudi vsi bolgarski državljani, ki žive v inozemstvu, nadalje vse pravne osebe, ki imajo svoj sedež v Bolgariji, vstevši državna in avtonomna podjetja, ustanove, banke, občine, zbornice, vojaške zavode itd. Kvota bo določena na osnovi čistega premoženja vstevši življenjska zavarovanja, na dan 31. decembra 1942. Podpisani zneski se morajo vplačati v petih obrokih do 30. junija 1944.

Temelj miru

Marijina prikazovanja so si mnogokdaj podobna. Svare pred grehom, priporočajo molitev in pokoro. Fatimska prikazovanja pa nosijo pečat posebnosti, po kateri se ločijo od vseh drugih. To je njihova posebnost, da so mednarodna. Niso mednarodna le v tem smislu, da je njihova vsebina resnična in verodostojna, marveč še v drugem smislu, da namerno obravnavajo pogoje, od katerih zavisi sreča in prospeh narodov.

Marijina prikazovanja v Lurdu in drugod govorijo o grehu, molitvi, pokori, in le tu ali tam vzbujajo rahel spominček, ki se tice francoske dežele, kjer so se prikazovanja vršila. V Fatimi pa je Marija univerzalna, njena ljubezniva skrb obsega ne samo večno, marveč tudi časno blaginjo vsakega človeka in vseh narodov.

Marija v Fatimi se namerno ponuja kot rešiteljica narodov, kot pomočnica in časnih nesrečah. Izrečno govori o miru in vojski, pogojih trajnega miru in nujnih vzrokih vojne. Govori kakor velika državica, ki nosi narodom življenje ali pogin, kakor bodo poslušali njene besede. Kje in kdaj je Marija že tako govorila? Priporočila dnevno molitev svetega rožnega venca, da bi se vojska končala. Vojske so namreč velikokrat kazne za greh. Marija ne more več zadrževati pravične roke svojega Sina, da bi sveta ne kaznoval. Če ljudje ne bodo spremenili življenja, bo prišla kazen. Po svetu se bodo razširile hude zablode, ki bodo vžigale nove vojske in preganjanje Cerkev; več narodov bo razdeljenih. Ko bo zmagalo brezmadežno Marijino Srce, bo svetu zasijala doba miru.

Ze vsebina zgornjih besed sama zadošča, da človek verjame v verodostojnost fatimskih prikazovanj. Ze vsebina je taka, da vzbuja zažudenje. Otroci iz Boga pozabljene kraje, ki ne poznajo pravi človeške izobrazbe, govorijo ne o svoji domovini, marveč o mednarodnih vprašanjih, o tedanjih in prihodnjih vojski, o mednarodnem sožitju. Državniki bi govorili o surovinah, petroleju, razdelitvi naravnega bogastva, o svobodi morja itd. Otroci so modrejši: razmere se bodo spremenile, ko bodo ljudje spremenili način življenja.

Sedanj način življenja je zgrešen, je bloden in zablode so krive, zlasti tiste, ki prihajajo iz Rusije, da divja sedanja vojna. Saj v nasi ožji domovini bi grozil vojske do sedaj tako ne čutili, če bi jih ne zakrivila komunistična ideologija. Pozna kdo drugi resnični vzrok bratarnih zločinov pri nas? Vse besede o osvoboditvi so le maska, pod katero skrivajo brezbožniki prve načrte! Kdor ljubi resnico, jo lahko spozna iz dejstev. Ne bo konca vojske, pripoveduje prikazovanje, dokler se svet tako ne spremeni, da bo ves bolji. Beseda o Marijinem Srcu zadošča, da verjamemo otrokom, ker je pred 25 leti ne bi rabil niti bogoslovno izobraženi inteligent, kaj šele, da bi jo poznali otroci, nieno vsebino in način posvetic se danes je vsebina posvetic premožni bolj skrivnost kakor predmet spoznanja.

Ali smemo govoriti o zablodah v tako kulturni dobi, v kateri živimo? Ali ni zgoča ironija pisati o kulturi ljudi, o vzgoji in napredku, če danes ruši svet, kar so očetje gradili? Smemo govoriti o kulturi, če moramo polniti zgodovino o umorih starcev in stark, o umorih grozovitih mutenih otrok, o načrtnem požigu šol in cerkva? Ali so to zablode ali niso? Tisti, ki tako delajo, ne delajo tega sami iz sebe, marveč na povelje drugih, po načinih, ki so jih že prakticirali v Rusiji, Mehiki in Španiji. Ko se je to zgodilo, so privrženci takih zablod to tajili, da je vse to le propaganda in niso hoteli verjeti. To pa je prepisalo vseh propalosti, da človek namerno taji resnico. In dokler ne najde človek poguma za resnico, dokler se tako ne izpremeni, ne upajmo na konec vojske.

Kdor ne bo vplačal posojila v določenem roku, bo kaznovan z globo, ki odgovarja 20% kvote, ki jo mora vpisati.

Zadržništvo na Hrvaškem. Na nedavni seji zadrug s pristojnimi oblastvi je bilo sklenjeno, da bodo žito za državna žitna zbirališča kupovale odslej direktno zadrugi pri producentu, ne pa centrala za žito. Istočasno bodo kmetje dobivali potrebne industrijske proizvode pri svojih zadrugah in njih zadržnih zvezah in sicer po cenah, ki bodo odgovarjale cenam kmetijskih proizvodov.

Iz nemške filmske industrije. Znana tonfilm-ska družba Tobis, ki je poslovala doslej kot delniška družba, se izpremeni v družbo z omejeno zavezo. Dosedanja glavnica je znašala 5,4 milij. mark.

Železno varčevanje v Nemčiji. Nemško finančno ministrstvo sporoča, da so odslej zbrani zneski železnega varčevanja dosegli že dve 31. marca t. l. višino 1 milijarde mark. Pristare je znaten. Hranilne knjižice za varčevalce, ki so začeli varčevati letos, bodo za leto 1943 razdeljene v začetku leta 1944.

KULTURNI OBZORNIK

Razstava v Jakopičevem paviljonu

Na tej povezavi in enotni umetnostni prireditvi so zbrali svoja dela: kiparja Z. Kalin in K. Putrih, in slikarji S. Kregar, Z. Mušič, N. Omerza, M. Sedej. Vsi razstavljalci so dobri znanci našega občinstva, saj so se udeležili že mnogih razstav doma in na tujem. Kot umetnostna generacija so skušali in še skušajo obogatiti slovensko umetnost s pridobitvami francoskih impresionistov ter umetnosti po njem prav do današnjega časa. Star pregovor o muzah, ki da molčijo kadar rožlja orožje, se zopet do pitice uresničuje. Posebno v tem smislu, da tudi če Muze spregovorijo, njihova govornica ni jasna, vedra, vesela, marveč mračna, zatemnjena in žalostna. In če se v takem času vrstijo umetnostne razstave za razstavo, jih ne smemo smatrati kot kvalitete same na sebi, marveč stopa v osrednje vse bolj umetnik kot človek, ki tudi mora živeti. Seveda pokrije tu pa tam relativističen prah tudi te trditve, vendar — če se zopet zatečem k pregovoru — tudi tu zjzjema potrjuje pravilo.

Po katalogu obsega razstava 68 del v različnih slikarskih in kiparskih tehnikah. Kipar Z. Kalin je zastopan s tremi plastikami. Glava I. Vavpotiča je bila že razstavljena, dober je portret ge. V. (v bronu), mala marmornata slika pa očituje skrbno tehnično obdelavo. Vkljub skromnemu številu potrjuje delo Z. Kalina sloves solidnega kiparja dobrega okusa. Njegov tovariš K. Putrih je zbral številno zbirko portretov in kompozicij. Zanimivi so zlasti prvi. Putrih je pravzaprav prvi kipar, ki noče dosti slišati o vzvišenem in idealističnem v kiparski umetnosti. Njegove plastike so sila realistične in — kakor vedno pri programatskem prepričanju — celo mestoma brutalne. Moška gola popreja, obdelana odkritosrčno do polankosti, a vendar uklenjena v močan, vo-

luminozen okvir, spominjajo nekoliko na rimske kiparske predloge.

Slikar S. Kregar je razstavil najbolj obsežno zbirko podob. V njegovem delu bi mogli najti dvojen značaj: kompozicije so zgrajene še vedno v starem, nadresničnem smislu, tihožitja (cvetlice) pa nam odkrivajo novo, realistično smer. Vsebinski velikih skupin je kakor običajno surrealistično odmaknjen od živga dejanja in nehanja. Slikar občuti nekak strah pred resničnostjo, zato postavlja svoje ljudi v sanjsko pokrajino, kjer žare barve vse drugače kakor v resničnem svetu. (Primeri: »Pericec«, »Dečka z ribami.«) Tudi življenje oseb, ki žive v tem praviljenem svetu, ni takšno kakor običajnih smrtnikov. Je to neko ždenje, naveličenost in otožnost. Tudi če figure delajo, ni to enkratna, hipno spremenljiva akcija, marveč okrepenost, odreenela drža simboličnega delovanja. Najbolj realistična in zato najbolj živa je »Podoba sestre« (št. 16). Tu je videti, koliko kolorističnih sposobnosti in živga oblikovnega občutja je zmogel naš slikar. Podobe cvetlic so mnogo bolj naravne, kakor so bile ob zadnji razstavi. Tako konstruktivna prostora kakor oblikovna obdelava pripovedujejo o Kregarju kot realističnem slikarju bodočega časa. Moti na podobah le nekaka površnost, lahкота naloge, le bežni zapisek lepote rož, bodisi kot enkratnega bitja, bodisi kot pohoda za osebo, miselno izpoved slikarjevo. Z. Mušič nadaljuje s svojimi olji in gvaši izgradnjo svojega umetnostnega sveta. Impresionistični način gledanja na slikarski predmet in novodobno občutena skala tonov so orodje, s katerim ei neutrudno zapisuje lepote in zanimivosti svoje okolice. Interesantno so pojmovana »začrtja«, kjer se mrlva narava v soju raztrganih tonov barve in luči obravnava intenzivno in čustveno. N. Omerza razstavlja lepo zbirko novejših del. Ja to slikar, ki se je najbolj izvil programskemu obsegu. Njegove kraline, do katerih se je pretolkel skozi najbolj različne slikarske pojzkušnje, pričeljenjo dobivati svež, neposreden individualen vtis. Take so »Hujec ali »Ljubljaničec«. Slikar gleda na predmet v resnici slikarsko, po-

sveča pažno kolorističnim problemom, pa tudi nekemu izrazito osebnemu občutju. Njegovemu delu manjka le neka višja umetnostna rutina, ki je seveda last slikarjev »čiste« linije. Konceptualno zanimiva je podoba »Špelcec«. M. Sedejeva kolekcija slik je zanimiva in neprimerno bolj prikupna, kakor je bila ob priklji zadnje razstave. Tudi v njegovem delu je zaznavna neka dvojnost. So slike, kjer stopa pred nas slikar resnične, izkustveno dognane okolice (plus poznavanje sodobne moderne), so pa tudi podobe, kjer umetnik mnogo poizkuša oz. gradi s prvimi, ki jih prizvame od drugod ter pusti tako le estetski izvežbanosti prvo besedo. Med prve slike spada n. pr. »Interieur«, podoba, ki je zgrajena ob doživetih okolišč. To se tudi vidi, koliko se je Sedej naučil, oz. koliko zna. Preko podobe je razlita sivkasta svetloba, koliko vmesnih tonov in odtenkov je slikar nakazal v prostoru! V drugih podobah pa pride do izraza neka naučenost, estetska prisiljenost, rekel bi občutje nečesa nelastnega. Prav bi bilo, ko bi slikar nadaljeval z umetnostnim oblikovanjem v smislu »Interieur«-ja in »Rožne ulice«. V tem primeru bi mu umetnostni uspeh pač ne mogel izostati.

Nekaj novih knjig

Pri Slovenčevih knjižnici je izšel lep poljski ljudski roman »Hraste« (Dewajtis), ki ga je spisal pisateljica Marija Rodziewiczówna, ki letos obhaja 80-letnico življenja. Povest sta poslovenila Domen in Tine Debeljak. O povesti, ki je ena najpriljubljenejših beril poljskega podoželja in o kateri smo prebrani, da jo bo gotovo s prav takim veseljem in užitkom bralo tudi naše občinstvo, bomo še poročali. — Istotam je izšel prvi hrvaški zagrebški roman Senoino Zlatarjevo zlato, ki je tudi eno najboljših del hrvaškega slovstva. Prevod je vnovič preskrbel Tone Glavan. Tako je Slovenčeva knjižnica v kratkem poleg bolgarskega romana (Ljubezen kraljice Sofije), češke povesti (Golobček) in pravljice (Nemčova) dala

še poljsko povest in hrvaški roman. — Založba Ljudske knjigarne je izdala v zbirki Naša knjiga prevod modernega srbskega romana Dva svetova, ki ga je spisal rano umrl Cosić, pisatelj Pokošenega polja. Ta psihološki roman iz beogradskega življenja je prevel prof. F. Jesenovec. — Založba Viharnik je izdala kot svojo tretjo knjigo Podoba Eda Deržaja s podnaslovom Gore in ljudje. Na 220 straneh se dotika pisatelj in slikar različnih tipov in vprašanj našega planinstva v šegavih sestavkih ter prilaga tudi 140 linorezov kot ilustracijo in priloge. — Sodobni italijanski pisatelji (1880—1940) je naslov italijanski antologiji, ki jo je v italijanski spisal in izbral Francesco Biondillo, prestavil pa Vinko Gaberski. Na 152 straneh so tudi prikazani najboljši italijanski pisatelji iz tega razdobja po življenjepisnih podatkih, pomenu in z odimom svojega izrazitega sloveskega sloga. To so pisatelji od Carduccia do Pavolinija ter vsebuje taka imena kakor so: Deledda, Verga, D'Annunzio, Fogazzaro, Papini, Soffici, Pirandello, Moretti, Bontempelli, Ojetti itd. Vseh avtorjev je trideset. Za uvod je sestavilalec napisal kratek prevez te dobe ter jo označil po predstavnikih in glavnih slogovnih znakih. Tudi to knjigo danes samo naznanjamo.

Dve salezijanski knjižici. Dve knjižici, ki jih izdajajo salezijanci na Rakovniku, sta izraz današnjega gibanja med nami, namreč Vsi in Sveti rožni venee. Knjižica Vsi (št. 223-224), ki jo je sestavil p. Otmar Vostner OFM, govori o češčanju Marijinega Srca ter o pobožnosti do njega, o bolečinah, ki jih pripravljajo Mariji naši grehi ter o glasu iz Fatime, ki vabi človeštvo k pokori in spravi. Knjižico (št. 117), Sveti rožni venee, pa je spisal Anton Logar ter govori o pobožnosti rožnega venca na splošnem, v drugem delu pa podaja razlago posameznih skrivnosti. Ta knjižica je izšla že v drugi izdaji. Z obema se uredništvo Knjižice pridružuje letošnji majski pobožnosti.

Drobne novice

Koledar

Sobota, 29. velikega travna: Mar. Magdalena Pazzi, devica; Maksim Emonski, škof in mučenec. Nedelja, 30. velikega travna: Ivana Orleanska, devica in mučenica; Feliks I., papež in mučenec.

Zgodovinski paberki

29. velikega travna:

I. 1453. je osvojil Mehmet II. Carigrad. Bizantinska ali kot jo tudi imenujemo Vzhodno rimska država je po letu 1261 naglo pešala, obrt in trgovina sta propadli, ozemlje so povečini osvojili Turki. Nasprotno pa so Turki naglo širili svoje ozemlje. Osmanov sin Orhan (1326—1359) je zaval Bruso, Nikomedejo in Niceto ter se tako približal že samemu Carigradu. Uredil je svojo državo in ustanovil stalno vojsko; iz ugrabljenih kršćanskih najemnikov je osnoval pehota-janičarje, iz Osmanlijev pa konjenice-spahije. Daleč od domovine ter vzgojeni v islamski veri so postali janičari najtrdnjša opora nove države. Ko je divjala v Bizancu državljanska vojna, so Turki osvojili Galipoli in položili temelj svoji oblasti v Evropi. Murat I. (1359—1389) je razširil svojo moč v Mali Aziji na razvalinah seldžučke države ter podjarmil v Evropi vse ozemlje od Helesponta do Balkana; Odrin je postal nova prestolnica države. Navlil je na Srbe in Bolgare. Po srbskem porazu ob Marici 1371. leta so morali Muratu plačevati davek južni srbski knezi (kraljevi Marko), po porazu na Kosovu, kjer je bil Murat umorjen, pa tudi severna Srbija. Novi sultan Bajazit (1389—1402) je pokoril tudi Bolgare leta 1393, in udaril preko Donave, kjer se je pri Nikopolju meril z ogrsko vojsko, okrepjeno s križarji. Kristijani so bili popolnoma premagani. V tej bitki so se prvič spoprijeli s Turki tudi Slovenci, ki jih je vodil celjski grof Herman. Ko je zasedel prestol nadarjeni Mehmet II., se je osvajanju naglo nadaljevalo. Ko je po padcu Carigrada začel oblegati Beograd, so ga kristjani pod vodstvom Ivana Kapistrana in Hunjadija sicer premagali, zato pa je nekaj let nato osvojil Bosno.

I. 1903. so zarotniki v Beogradu umorili Aleksandra Orehovića in njegovo ženo Drago Mašin ter poklali na srbski kraljevi prestol Petra Karadjordjevića; z njim se začne za Srbijo nova doba.

Novi grobovi

† V Ljubljani je v 74. letu starosti mirno v Gospodu zaspal gospod Jakob Berlač, poštni poduradnik v pokopju. Pogreb bo v nedeljo, 30. maja ob 3 popoldne iz kapelice sv. Petra na Zalah. Naj mu svetli večna luč! Zaljubljenim naše iskreno sožalje!

Ob pogrebu † župnika Jožefa Oražma

V četrti je bil pokopan na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu topliški župnik g. Jožef Oražma. Pogrebne obrede je vodil arhidiacon mesta Ljubljane, g. stolni kanonik dr. Tomaž Klinar. Asistirala sta mu šempetrski župnik Košmerlj in župnik Jožef Cuderman, dolgoletni pokopnikov tovariš pri Sv. Petru. Topliško faro so zastopali g. kaplan Jakob Mavec, topliški župan in občinski tajnik in nekaj vernikov. Bilo je med pogrebi zelo mnogo duhovnikov, pokopnikovih sošolcev, prijateljev in tovarišev; tudi oba g. prelata Ušeničnika, nekdanja pokopnikova profesor na univerzi. Šoli iz Lichtenthurna in od Sv. Petra sta prišli počastiti svojega dolgoletnega kateheta, otroci e polnimi rokami cvetja, ki so z njim zagrnili pokopnikovo krsto. Prav številno so šli za pogrebom člani šempetrskih farnih organizacij, v katerih je blagi pokopnik toliko let z vso duhovniško verno sodeloval. Tudi Moste niso pozabile svojega nekdanjega požrtvovalnega duhovnega voditelja; poleg venca šempetrske prosvete je krasil njegov grob tudi prelep venec, pokopnik mu v znak vdanosti od hvaležnih močanskih žena. Prelepe se je poslovlili od pokopnika ob odprtem grobu njegov zvesti sodelavec, topliški g. kaplan Mavec. V imenu topliške fare mu je izrekel zahvalo za nesebično, vzorno duhovniško skrb in ljubezen. Zagotavljal mu je hvaležni spomin in molitev topliških farnarjev. V imenu šempetrske in močanske prosvete je spregovoril dolgoletni bivši predsednik obeh g. višji pokrajinski inšpektor France Poženel; v imenu šempetrskih fantov g. Severin Sali. Bile so to tople besede globokoga spoštovanja in hvaležne ljubezni do duhovnika-pastirja, ki ni iskal sebe, ampak je ves živel za ljudstvo. Bili so trije iskreni, priščrni nagrobni govori, polni krščanske vere, upanja in ljubezni, brez praznih fraz, besede, ki člo-

veka resnično potolažijo in duhovno dvignejo. Vsi ljudje so se vračali od tega pogreba s prelepim spoznanjem, da je neskončno bogato isto življenje, ki je bilo polno nesebične ljubezni.

Osebnosti

— Poroka. 26. t. m. sta se poročila v cerkvi Marijinega Oznanjenja gđ. Ivanka Sturm, posestnica, in g. višji svetnik želez. direkcije Franek Zmazek. Številni prijatelji in znanci iskreno čestitajo, želeč obilo sreče in božjega blagoslova!

— Sprejem v zavod sv. Stanislava. Sprejemni izpit za prvi razred škofijske gimnazije bo v juniju. S cerkvenim kolkom za 4 lire opremljeno prošnja, naslovljena na ravnateljstvo, treba vložiti do 15. junija. Priložiti treba krstni list in šolsko spričevalo. Kdor vidi, da bo v juniju zadržan, naj do 15. junija odda pisмено prošnja, da se dovoli izpit jeseni. Vodstvo zavoda sv. Stanislava v Baragovem semenišču, Bleiweisova 52.

— Podobice Marije Pomagaj lahko dobite že danes — soboto — dopoldne v pisarni pripravljalnega odbora. Pred škofijo 1-1. Poskrbite zanje pravočasno in razdelite jih med udeležence procesije.

— 60 letnice maturo na ljubljanskem učiteljsku praznujeta letos le še dva tovariša: g. Josip

Iz dela in življenja - od tu in tam

S Spodnjega Štajerskega

Rudarska gledališka družina v Trbovljah. — 22. maja je v okviru štajerske domovinske zveze prvič nastopila rudarska gledališka družina pod vodstvom Antona Kroemerja. Na pestrem zabavnem večeru so člani nastopili s enodejanko. Poleg tega so skrbeli za zabavo še razne deklamacije, godbene točke salonskega orkestra z okrožne glasbene šole v Trbovljah, telovadni nastopi trboveljske športne skupnosti in narodni plesi.

Prvi nastop glasbene šole v Slovenski Bistrici. Pred nedavnim je prvič nastopila mladinska in ljudska glasbena šola v Slov. Bistrici. Na koncertnem večeru so predvajali dela Huga Wolfa, Brahmsa, Lőweja in Schuberta.

Tečaj mladinskih voditeljev v ptujskem okrožju. V Ptuj je bil delotvorni tečaj za mladinske voditelje ptujskega okrožja. V taborišču so se voditelje pripravljali na državne športne tekme. Deloma so se vadile v telovadnici ptujske gimnazije, deloma pa so poslušale predavanja. Zaključek prvega dneva tečaja je bil večer komorne glasbe v okrožni glasbeni šoli. Drugi dan, v nedeljo, so se voditelje učile ljudskih plesov, nakar je bil dvodnevni tečaj zaključen.

Koncerti vojaške godbe v Brežicah. Pred nedavnim je gostovala v Brežicah vojaška godba, ki je polovala skozi mesto. Godbeniki so pridelili dva večerna koncerta in dopoldanski koncert na prostem. Vsi koncerti so bili lepo obiskani.

Odlikovan Trboveljan. V priznanju za junaka na vzhodnem bojišču je prejel železni križec II. stopnje Karel Kamnikar, sin rudarja Henrika Kamnikarja z Lok pri Trbovljah.

Pogreb vzorne vzgojiteljice. — Graška »Tagespost« poroča o lepem pogrebu, ki ga je imela strokovna učiteljica v pokopju in voditeljica žena v krajevni skupini Bohinjska Bistrica gospa Roza Ledinec 13. maja v Radvanju pri Mariboru. Rajnica se je rodila kot deveti otrok v delavski družini v Mariboru, kjer je tudi končala učiteljsko in nato nastopila prvo službo na radvanjski šoli. Po prvi svetovni vojni je z mnogimi drugimi nemškimi učnimi močmi bila izgnana na štajersko, kjer je bila v Leibnitzu učiteljica na meščanski šoli do l. 1924, ko je bila upokojena. Ko se je Spodnja Štajerska vrnila v raji, je bila rajnica ena izmed prvih, ki so se prostovoljno javili za dela na Spodnjem Štajerskem. Poklicana je bila v Boh. Bistrico, kjer si je s svojim delom pridobila splošno priljubljenost. V noči na 7. maj pa so jo umorili banditi. Po prevozu v Radvanje pri Mariboru so jo pokopali na radvanjskem pokopališču. Na pogreb so prišli med mnogimi drugimi tudi zastopniki štajerske domovinske zveze, zastopnik okrožnega vodje iz Hartberga in mnogi drugi. Ob grobu se je poslovlil skupinski vodja iz Radvanja Pec. Na grob je bilo položeno veliko število vencev, med njimi tudi venec koroškega gauliterja dr. Rainerja.

Oven mu je zlemljano. V Sv. Martinu na Pohorju je doživel posestnik Alojzij Pečovnik redko nesrečo. Postaven oven se ga je lotil in ga je z

Christof, ustanovitelj in ravnatelj znane ugledne trgovske šole v Ljubljani, sedaj v pokopju, ter g. Emanuel Josin, blaginjak in pisarniški ravnatelj finančne direkcije v pok. — Jubilantoma iz srca želimo prav zdrav, miren in zadovoljen življenjski večer!

— V času obiskanja — šest postaj o Jezusovem poslanstvu, bodo igrali v Drami poslednjič v nedeljo, ob 8 popoldne. Cene so znižane. Udeležite se predstave, pri kateri boste doživeli globok spomin Jezusovega trpljenja.

— Lahen dež. V četrti je bilo podnevi za vsa poljska dela ugodno vreme. Primerno vroče, deloma soparno. Zaznamovana je bila v četrti najvišja dnevna temperatura +22,4 stopinje Celzija. Pozneje, zlasti proti večeru se je začelo močno oblačiti. Podnevi je bilo tudi precej vetrovno. Ob mraku v četrti je bilo nebo povsem zastrto s sivimi, nizkimi oblaki. Pončji je deževalo. Lahen dež. Deževalo je tako-le od 23.40 tja do 0.30. Padlo je vsega v mestu do 0.3 mm dežja. Znak, da je dež samo nekoliko poškopil ceste in ulice. V petek jutraj brez zgrade na Barju, prav toplo, soparno. Bilo je že zgodaj jutraj delno oblačno. Pozneje se je vilo nekaj kapljic dežja. Splošno oblačno. Barometer v petek jutraj 766,8 mm.

— Nesreča na deželi. Po dolenskih gozdovih sekajo razno drevje. Tudi posestnik, 57-letni Alojzij Želnikar se je pred tremi dnevi napotil v gozd, da bi izsekaval drevje. Podrl je že več dreves. Med delom pa mu je na spozkih tleh sdrsnilo. Padel je in si zlomil levo nogo. — Posestnik sin, 20-letni Jože Suhadolnik v Borovnici, je padel s koleca in se hude poškodoval po obrazu. Moral je iskati zdravniško pomoč v bolnišnici. — V ljubljansko bolnišnico so prinesli tudi Marijo Koželjevo, 22-letno delavko na Dobriču, ki jo je popadel pes in ugriznil v levo nogo.

glavo sunil tako silovito v levo nogo, da mu je zlomil golenico.

Huda prometna nesreča. Minulo sredo se je zgodila na cesti, ki vodi iz Kamnice proti Tresterici, huda prometna nesreča. Po cesti je peljal tovorni avto nekega mariborskega podjetja, naložen z lesom. Nesreča je hotela, da so hodi opazili dva delavca. Hude poškodbe je dobil 39-letni zidar Franc Škerjanec iz Ilovice pri Vojniku, katerega so prepeljali z ranami na glavi in z nalomljeno hrbtnico v mariborsko bolnišnico, medtem ko je njegov tovariš dobil le manjše poškodbe, tako da je lahko odšel v domačo oskrbo.

Smrtna kosa. V Mariboru sta umrli 28 letni krojaški pomočnik Z. Asojevic in 30 letni pomožni stražnik Jožef Bauman. Okrožni vodja v Celju, Dorfmeister in Marija Zgank z 10 otroki objavljata parte za najnim Jožefom Zgankom iz Sv. Pavla pri Preboldu. Zgank je bil kraljevi kmetijski vodja in bil umorjen od komunističnih banditov.

Iz Hrvaške

Prodekan medicinske fakultete v Zagrebu. S Poglavnikovo odredbo je imenovan redni vsučilski profesor dr. Vladimir Čepuljić za prodekan medicinske fakultete.

Obvestilo hrvaškega notranjega ministrstva. Notranje ministrstvo NDH uradno sporoča, da je bil dne 15. maja v vasi Ivanja Rieka, okraj Dugo Selo, ubit član ustaške organizacije in njen funkcionar Stjepan Šiletić. Ker oblasti v zakonskem roku niso izsledile atentatorja, je bilo dne 21. maja na istem mestu ustreljenih 10 uradno ugotovljenih komunističnih prvakov.

Stoletnica rojstva nadškofa Stadlerja. V Doboju v Bosni so se dne 29. maja slavnostno zbirali znane sarajevske nadškofa dr. Stadlerja ter so v njegov trajen spomin ustanovili istoimensko društvo.

Ustanavljanje železničarskih kuhinj v NDH. Prometno ministrstvo NDH je izdalo pravilnik o ustanavljanju posebnih kuhinj za železničarje in ostalo prometno osebje. Kuhinje bo ustanovljalo glavno železniško ravnateljstvo na predlog posameznih železniških ravnateljev. Glavno železniško ravnateljstvo bo dajalo kuhinjam na razpolago potrebne prostore, opremo, kuhinjsko posodo, kurjavo, razsvetljavo in vodo ter sredstva za plačevanje pomožnega osebja. Kuhinje se morajo drugače vzdrževati same, železniška uprava bo le skrbela, da bodo lahko dobile na razpolago potrebne količine živil. Po pravilih se bodo v kuhinjah lahko hranili samo neporočeni železničarji, kakor tudi vse ostalo prometno osebje, ki je na uradnem potovanju.

Budakovo »Ognjišče« v nemščini. Bischofova založba na Dunaju je te dni izdala v nemščini najboljšo Budakovo delo »Ognjišče«.

Število novorojenčkov v Zagrebu. Po naj-novejših podatkih se je od začetka letošnjega leta do tega meseca rodilo v Zagrebu 2377 otrok. V 12 mesecih lanskega leta je bilo v

Velika akademija ljubljanskih srednjih šol,

ki bo v nedeljo, dne 30. maja, ob 11 dopoldne v unionski dvorani pod pokroviteljstvom našega vladike dr. Gregorija Rožmana, bo najsvečanejši prikaz dela in vame naše srednješolske mladine za prave vrednote našega naroda.

Dosedanje skušnje kažejo naravnost dovršeno pripravljenost mogočnega pevskega zbora ljubljanskih srednjih šol, ki bo štel nad 300 pevcev, kakor tudi orkestra, ki bo zaigral ob petju lepe skladbe Pribošiča, Masseneta in Foersterja. Na sporedu so še razne solo in pevske zborovske točke, kakor skladbe Wieniawskega, Hribarja, Miheliča, Vodopivca, Foersterja, Riharja, Premrla in Moreauja. Sam spored že priča o lepi zasnovi te akademije, katere priprave vodijo priznani glasbeni vzgojitelji. Poplačajmo našo prizadevno mladino s številnim obiskom.

Vstopnice so v predprodaji v trgovini Sfiligij, Franciškanska 1, ter eno uro pred pričetkom akademije pri blagajni kina Union. — Cene od 12 lir navzdol, za dijaške skupine od 4 lire navzdol. — Ker je število vstopnic po znižani ceni omejeno, naj si dijaške skupine čimprej preskrbe vstopnice.

Zagrebu rojenih 6009 otrok, leta 1941 pa samo 2963.

Gostovanje zagrebških umetnikov v Banja Luki. Več umetnikov zagrebškega državnega gledališča — med temi je tudi Vika Podgorska — gostuje te dni v Banja Luki ter nastopa v Begovičevi drami »Brez tretegač in popularni Ogrizovičevi narodni drami »Hasanaginica«. V Vinkovcih so pa te dni gostovali gledališki igralci iz Osijeka ter so nastopili z opereto »Zemlja smehljaj«. Naslovno vlogo je pela in igrala članica zagrebške opere Marija Lubejeva.

Iz Srbije

Vrednosti, katere je treba izročiti Narodni banki. Ker se je v zadnjem času v Beogradu in Srbiji pojavila zopet črna borza z raznimi vrednostmi, predvsem z nakupom in prodajo valut ter zlata, je srbska Narodna banka znova objavila opozorilo, da je prosto trgovanje z raznimi vrednostmi strogo prepovedano, ker jih je treba izročiti odnosu prijavitelj samoj. Srbski narodni banki je torej treba prijavitelj izročiti: 1. Inozemska plačilna sredstva, kakor denar, izplačila, čeke, menice. 2. Terjatve v inozemski valuti. 3. Menice in čeke, ki se glase na domačo valuto a so izplačljive v inozemstvu. 4. Terjatve od inozemcev v domači valuti. 5. Zlato in ves zlat denar, platino ter vse ostale plemenite kovine v nepredelani stanju. 6. Vrednostne papirje izdane v inozemstvu, če se glase na domačo valuto. 7. Vrednostne papirje, izdane doma in glaseče na tujo valuto. 8. Delnice inozemskih ustanov, družb ali korporacij, posebno delnice družb z omejenim zavezom, ki niso v obliki vrednostnih papirjev. 9. Hipoteke, zemljiške dolgeve in rentne terjatve v domači ali inozemski valuti, v kolikor jamči zemljišče v inozemstvu. 10. Zemljišča, ki se nahajajo v inozemstvu in z njimi vezane pravice. Če ni določeno drugače, morajo vse osebe, na katere se nanašajo določila te naredbe, v roku treh dni po prihodu v Srbijo ali Banat, izvršiti predpisano prijavo.

Plemenit dar. Upravnik »Centrale za humore«, ki daje vsak dan v Beogradu humoristične predstave, se je te dni oglasil pri predsedniku beogradske občine Jovanoviću ter mu izročil znesek 50.000 dinarjev, kot prispevek čudno prihodbe centrale za humor delavcem, ki so trenutno na odsluženju predpisane roka v obvezni delovni službi v Bori.

Birma v Beogradu. V beogradske cerkvi Kristusa Kralja, ki je obenem tudi škofijska cerkev, bo to nedeljo po dveh letih zopet birma.

Drva prosta uvozne carine. Srbska vlada je izdala zakonsko uredbu o carine prostem uvozu drv. Vse pošiljke drv so oproščene plačila tudi vseh ostalih taks. Srbska vlada je izdala to odredbo z namenom, da bi povečala možnosti za uvažanje drv iz inozemstva, predvsem iz NDH.

»DOLINA MOLKA«

naš novi podlistek, bomo začeli objavljati s 1. junijem t.l. »Dolina molka« je krasno delo kanadskega pisatelja Curwooda, mojstra v opisovanju lepote kanadskih pragozdov, iz katerih poganja čudovito življenje Curwoodovih junakov in se zopet preliva v skladje z božjo naravo.

Drobna ljubljanska kronika

Koncert v stolnici. V sredo, 2. junija, bo ponovitev Tomčeve kantate »Križev pot« in v naslednjih vstajah nadaljevanje s kratko glasbeno analizo posameznih postaj. V tretji postaji najde tekst rahel odvojen v glasbi (Kristus ob hrupnem vpiju mošice omaga in pada pod križem). Kazen kratko, mirnejše prekinitev v sredi in na koncu, je glasba te postaje živahno razgibana. Vse dosedanje točke je izvajal mešani zbor. V četrti postaji (Jezus svojo žalostno mater) nastopi ženski zbor, ki prinese v dosedanje razgibanost znatno umirjenje po glasbi in po zvoku. Oblikovno razpada ta postaja v dva dolinska sicer neenaka dela, ki si pa vesbinsko odgovarjata. V smislu besedila (Simon iz Cirene pomaga Jezusu nositi križ) izvajajo peto postajo bas-solo. Njegova melodija je zaznamovana v širokem loču, višek sprevaja je v sredini (... umil se Simona Gospod), šesta postaja (Veronica s potnim prtom) je napisana za alt-solo, Gubelovo je podobna prejšnji z nekoliko izstopajočim sredinim delom. Spremljevanje Križevoga pota bo z orglimi, kar bo oskrbel msgr. Stanko Premrl. Začetek koncerta bo točno ob 7. zvečer. — Vstopnice so na razpolago v knjižarni Glasbene Maticе.

Pevke in peval akademskega cerkvenega zbora Spokorne procesije so udeležili skupaj z o. franciskani. Zbereno se v cerkvi pri otarju sv. križa ob 3 popoldne. Udeležite se po možnosti vsi. Zvečer pevska vaja odpuke.

Zadnjikrat bo znameniti Paul Claudelova dramatska umetnina »Marilino« oznanjena izvajanja jutri, v nedeljo, 30. maja, ob 14.35 v Franciškanskem gledališču. To slovitokoliško delo, ki ga sodobna kritika šteje med vrhove drame, je skoz vse teden privlačilo lepo število obiskovalcev. Mislili smo živo in nazorno govoriti o žrtvi, o pokor, o predanosti v voljo božjo in o milosti, ki podpira življenje. Zbereno se v cerkvi pri otarju sv. križa ob 3 popoldne. Udeležite se po možnosti vsi. Zvečer pevska vaja odpuke.

Naznanite sohot. Mesto županstva se vedno, zlasti v sredini mesta, nujno potrebuje več čedno opremljenih sob za zastajanje tujih oficijerov in uradnikov. Kdor koli ima kakor primerno sobo, naj jo takoj naznani.

prstna učna metoda. Specialna strojeplaisla šola: Največja moderna strojeplaisla, raznovrstni stroji. — Informacije in prijave dnevnio: Trgovske učilisce »Christofov učni zavod«, Dombaranska 15.

Društvo »Mail gospodari« vabl vse ko-zarjece — članе, da pridejo v nedeljo, 30. maja, ob 10 v posvetovalnico na Galusovem nabrežju 33, kjer bo zanimivo predavanje o kozjerici.

Vse lastnike hiš ozkroma stanovanj v Ljubljani vlijudno prosim za eno ali dvo-sobno stanovanje za tričlansko družino. Sedaj sem kot podnajemnik in se moram se ta mesec izseliti. Naslov v upravi »Slovenec« pod št. 3570.

Tečaj za elektrifiko varjenje na Državni tehniški srednji šoli v Ljubljani bo pričel v ponedeljek, 7. junija, ob 14 v šolski vavilnici (delavniški postoj). Ker je še ne-klasični prosti mest, sprejema šolska uprava naknadne prijave še do 4. junija t. l.

V Franciškanskem gledališču bo zadnja predstava »Marilino« oznanjena v ne-deljo, 30. maja, ob 14.35. Toplo vabimo vso našo javnost, da se te predstave udeleži v številnim obiskom podpre mlada prizadevanja. Vstopnice so v predprodaji pri Sfiligij in ves dan v nedeljo pri dnevnih blaginjakih.

Občni zbor ljubljanskih filatelstov. V nedeljo dopoldne je bil v klubskem lokalu Izvarne Unija 14. redni letni občni zbor »Filatelističnega kluba ljubljanskih«. Številna udeležba Glasnava je pokazala, kako priljubljen je klub med zbiratelji znamk. Občni zbor je vodil predsednik g. Vilko Franc, ki je tudi podal poročilo o delovanju kluba. V pretekli poslovalni dobi. Po poročilih tajnika, blaginjaka, gospodarja in revizorja, je odbor prejel absolutno s podporo. Pri volitvah je bil izvoljen za predsednika g. Tormovec, kot član za odbor pa so na slednji g. Ham Boža, Pipan Alfonz, Pili Janjo, Spindler Martin, Vrančič Vladimir, Gruden Dušan, Križiček Mirko, Arnar Fran, Aljančič Zdenko, Prašnikar Fran in Keru Hugo. Novo izvoljeni predsednik se je zahvalil za izkazano zaupanje, poudaril pomen filatelije in zagotovil članom, da bo vedno delal v prosep filatelije in kluba.

Kočno trave na bregovih Ljubljance je mestna občina Ljubljana za letoš od-dala ter so mestni čuvaji dobili nalogo, da slehernega, ki ni upravičen kositi, loti trave ob Ljubljani, naznanilo mestnemu poglavarstvu, ki bo krstilo kaznovalo.

Čarjevanje trgu ob semenšču, kjer je določen ribji trg za petek, je neka Barjanka prodajala žabje krake po običajni ceni, kakor smo jo bili že omenili v prejšnjih poročilih. Tudi »Riba« je prodajala severnomorske ribe, v prvi vrsti losos, ki je bil po 55 lir kilogram, pa tudi neke vrste svele polenov-ke po 35 lir. Na trgu je bilo v petek več zahnjev česen, ki so bile po 12 lir kg. V Ljubljano je prispela pošiljka pomaranč, do 1 vagona, ki so bile razdeljene med gro-siste in po njih nato med detaliste. Po-maranče so bile po 10 lir kg.

Kolerabice in cvetaja. Se pred dnevi je bilo veliko povpraševanje po zelenih, nad-zemnih kolerabicih. Sedaj je trg že dobro založen z njimi. V petek so jih trnovske in krakovske prodajalke pripeljale večjo množico. Počasi se na trgu pojavlja domača cvetaja. Z njo so letos, kakor to tožijo ne-kateri obdelovalci, velike težave. Kar na lepem začne cvetaja veneti, ko je bilo pričakovati, da se bo bujno razvele. Cvetaja rad napada podzemni črv — imenovan »stru-na«, ki je zelo odporen in trden, tako da ga je težavno pobiti. Struna je ličinka hrošča hrčca, ki jih je do 150 vrst, med katerimi je do 7 vrst zelo škodljivih razni zelenjav-i in sočju.

Ponesrečen v Ljubljani. Ko je padla po stopnicah, je dobila hude poškodbe na glavi 31-letna zasebnica Ivanka Vrečkova. Prav take poškodbe je dobila pri padcu 33-letna gospodinja Marija Hebarjeva.

Gledališče

Operas. Sobota, 29. maja: Zaprt. Nedelja, 30. maja: ob 17: »Vnebovstje B. D. M.« Oratorij. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Dramas. Sobota, 29. maja: Zaprt. Nedelja, 30. maja, ob 15: »V času obiskanja«. Izven. Zadnjikrat. Znižane cene od 15 lir navzdol.

Ponedeljek, 31. maja, ob 16: »Princeska in pastirček«. Zaključena predstava za GILL.

Naznanila

FRANČISKANSKO GLEDALIŠČE. Sobota, 29. maja: Zaprt. Nedelja, 30. maja, ob 14.35: Paul Claudel — »Oznanjenje Marilino« (poslednjič).

Poizvedovanja

Našla se je moška ura na Zaloški cesti. Dobi se pri Zornanu na Zaloški cesti 195 ob 7 zvečer dalje.

Pozabljena je bila na klopi v parku Rimski-Groharjeva cesta usnjena aktovka. Najdite! naj jo odda v upravi »Slovenec«.

Zgubila sem v ponedeljek, 24. maja, ple-teno volučno lepico, modro z rdečimi črtami, od Tavčarjeve ulice do Gorjčarja na Sv. Pe-tra cesti in od Gorjčarja do Franciškanske ulice. Pošten najdite! naj jo odda v trgo-vini čevljev »Elite« na Sv. Petra cesti.

ZAKAJ TOPOVI GRMIJO

Lastnosti razstrelilnih snovi

Brez smodnika ne moremo streljati! Tako zelo smo navajeni govoriti o smodniku v zvezi s streljanjem, da niti ne pomislimo na to, da bi bili kdaj na svetu topovi, ki so streljali brez smodnika, ker — smodnika še bilo ni. Na starih gradovih pa hranijo ponekod še lesene topove iz srednjega veka, ki nam povedo, da so imeli tudi v tistih časih, ki se mi iz sedanjih tehniških dobe pomilovalno oziramo nanje, tako strelsko orožje, ki se ni bilo varno šaliti z njim. Ti leseni topovi, ki so iz njih frčale z železom okovane sulice in kamnitne kroglice, so še na 300 m razdalje zadevali v cilj in izstrelki so preluknjali celo kovinaste ščite.

Nezaželeni dlm smodnika.

Snovi: oglje, soliter in žveplo so povzročile, da so vojskaki odložili sulico in bojno sekira. Že leta 1250 so opisali učinek iz teh treh snovi zmešanega smodnika, a šele čez 400 let nato, ko so mogli z njegovo pomočjo iz nerodnih pušk uspešno obstreljevati nasprotnika, so dognali, na čem temelji učinek tega čudovitega smodnika. Flamski zdravnik van Helmont je odkril, da je tlak, pritisk plina, ki nastane pri gorenju smodnika, tista sila, ki potegne izstrelke iz orožja. Dim pa, ki je celo še v letih 1870—80 nastajal na bojnih poljanah, je prihajal od žvepla, žigar udeleževanje so skušali pri narejanju črnega smodnika vedno bolj zmanjšati. Brez solitra pa ni šlo, ker je pri gorenju proizvajal kisik, da sta mogla oglje in žveplo zgoreti tako, da je nastala eksplozivna mešanica. Eno napako pa je imela ta mešanica smodnika: preveč rada se je razmešala, to se pravi, da je bilo — ali preveč oglja, ali preveč solitra ali žvepla v mešanici. To napako pa so odstranili, ko so začeli krog leta 1400 narejati smodnik v majhnih kroglicah in nato v kockah. Nehote pa so s tem povečali učinek. A tudi izstrelki so se izboljšali, ko so začeli namesto krogel uporabljati podolgovate izstrelke, ki so bolj obvladovali zračni upor in so zaradi vrtnčastega gibanja, ki je nastal v cevi, tudi bolj točno zadevali v cilj.

Različne razstrelilne snovi in municija.

Ko je Kristijan Schönbein s Švabskega odkril, da bombaž, ki je napojen s solitrno kislino, v suhem stanju mnogo prej zgore kot črni smodnik, je bil storjen prvi korak do naših sodobnih razstrelilnih in pogonskih snovi. To je bila enotna snov, tako imenovana nitroceluloza, ki so njeni molekuli neverjetno »veliki«. Dognali so, da ima ta snov, kakor vse druge gorilne snovi, to lastnost, da lahko različno hitro zgoreva. Včasih gori razmeroma počasi molekul za molekulom, drugič pa se kar nenadoma vname cela vrsta molekulov, čemur pravimo »veržni odziv«. To zavisi od tega, ker je molekul spet sestavljen iz posameznih atomov in ima svoja mesta, ki so posebno občutljiva. Če se na takih krajih najprej začne sežiganje, tedaj se molekul razpoči in sežiganje se ne vrši »korak za korakom«, ampak se ko z udarci sprostito kar cele skupine atomov, ki se vržejo na sosednje molekule in jih razde-

nejo. Kakor se blisk razcepi na več vejic, tako se širi to gibanje na vse kraje dalje.

Naboj za torpede ni primeren za topove.

Čim bolj je kaka razstrelilna snov primerna za takšno veržno odzivanje, tem bolj je silna. To lastnost je izkoristila moderna kemija. S katro in drugimi dodatki so se naučili nagnjenje k veržnemu odzivanju zmanjšati, a tudi povečati. Sorodnika benzoila, na primer toluol, uporabljajo kot nitrotoleol za naboje torpedov, ker ni občutljiv za vodo. Nasprotno pa topa ni moči natlačiti z dinamitom ali nitrotoleolom, ker bi nenadni odziv (ali reakcija) cev razstrelila. Zanj narejajo smodnik tako,

Stoletnica fotografiranja neba

Leta 1727 je kemik Schulze v Halleju dognal, da so srebrne soli, ki so podnevi sive barve, po sončnem obsevanju vijoličasto nadahnjene. Niti slutil ni, kakšnega, zares obsežnega pomena bo še to njegovo dognanje. Zaradi te lastnosti srebrnih soli, da se na svetlobi spreminijo, je bilo tehniko omogočeno, da je s pomočjo optične leče mogla za dolgo časa obdržati sliko sveta, ki je za oko le bežen, minljiv vtis. Leta 1828 je uspela prva fotografija in sicer slika neke hiše. Zdaj, malo več kot 100 let po tem uspehu, moremo fotografirati nebesna telesa, ki so oddaljena od nas po 500 milijonov svetlobnih let!

Daguerre je bil prvi, ki ni dobil samo fotografskega posnetka človeškega obraza ampak je fotografiral tudi luno, dasi ta slika ni bila uporabna. Francoski P. Lerebours je dobil l. 1842 prvo sliko sonca, kjer je bil videti celo njegov temni rob. Še istega leta je skušal italijanski zvezdoslovec Majocchi fotografirati popoln sončni mrk, vendar se njegov trud ni obnesel. Prvo sončno pego so fotografirali 2. aprila 1845. Prekrasen prizor korone ob vstopu v popolnost sončnega mrka sta mogla fotografirati Berkovski in Busch na zvezdarni v Kraljevcu leta 1851. Še zdaj kažejo to ploščo kot dragoceno iz zgodovine nebesnega fotografiranja.

S pomočjo tega fotografiranja je naglo napredovalo odkrivanje novih zvezd. Tako je uspešno zvezdoslovec Wolfa v Heidelbergu odkril kar več stotin majhnih planetov, kar je pač rekordno število, ki ga doslej ni še nihče dosegel. Zaradi hitrosti in natančnosti delovanja fotografije, je mogla dozoreti zamisel, da bi izdelali fotografski katalog zvezd, ki ga bodo sestavili strokovnjaki mnogih držav. To velikansko delo, ki še ni dokončano, bo obsegalo 30 milijonov zvezd.

Mnogo čudovitih pojavov neba je postalo vidnih samo s pomočjo fotografiranja. Slabotne lune nekaterih planetov, od sonca najbolj oddaljena zvezda premičnica Pluton, so odkrili samo fotografirno. Veliko meglic svetlih in temnih, je obdržalo le dolgotrajno obsevanje v svetlobno močnih daljnogledih in če dandanes občudujemo najbolj oddaljene oblike, zvezdne

da se njegovi molekuli ne razpočijo vsi naenkrat, ampak se gorenje vrši razmeroma »počasno« in postaja vedno hitreje, dokler slednjič izstrelki ni z najhujšo silo poganjan iz cevi. Smodnik se pri topu in puški imenuje pogonska snov, pri minah — pri katerih je vsa vsebina na mah vržena kvišku — pa razstrelilna snov. S kakor vžigalico ne bi pri modernih nabojih z razstrelilno snovjo prav nič opravili. Treba je silnejšega pretresa in to opravi vžigalnik na granati, na primer živo srebro, ki povzroči na suneč ali udarec predeksplazijo, pri čemer se mahoma razvije pritisk 27.400 atmosfer in nastane strel in eksplozija. Moderne razstrelilne snovi povzročajo na vsak kilogram 1000 litrov plina. Pri črnem smodniku so se morali zadovoljiti še z 290 litri plina. Gorenje se vrši z naglico 30.000 km na uro! Zato se ne smemo čuditi, če se to ne dogaja brez šuma in da je slišati gromenje topov.

Spirale v 500 milijonih svetlobnih letih, se to vrši samo s fotografiranjem neba, ki pričara na ploščo tudi take žarke, ki jih človeško oko ne more zaznati. Tako je bilo slavno »ameriško meglo« v ozvezdju Laboda zaradi njene ultravijoličaste svetlobe mogoče samo fotografirati, nikoli pa skozi daljnogled naravnost videti.

A tudi film se je že okoristil z nebesom. Tudi tu je spet bilo sonce, ki je omogočilo prvi uporabi uspeh. Sončni protuberančni film, ki so ga proizvajali na gori Pic du Midi v Pirenejih je pač najveličastnejša nebesna sestava v slikah, ki človeku živo prikazujejo pojave in ki bi jih sicer v svoji razsežnosti na stotine kilometrov in v naglici po 100 kilometrov v sekundi pač nemogoče predstavljati. Kakšna veličanska pot od prve slike sonca iz leta 1842 pa do protuberančnega filma l. 1942!

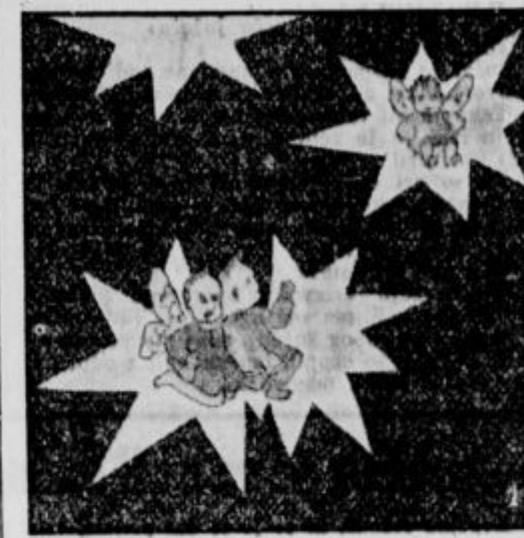
Strupen pajek južne Evrope

Medtem ko znanstveniki pravijo, da tarantola (Skorpion) ni strupen pajek, pa živi na jugu Evrope drug pajek, z imenom *Malmignatte* (latrodectus tredecimguttatus), kar bi pomenilo »zlobo pijavko«, ki je zares strupen. Telo tega pajka je na hrbtu črno in okrašeno z rdečimi lisami. Sicer pa je ta pajek koristen, ker se takrat, ko se pojavijo požarne kobilice, prikaže v velikih množinah in strahovito uničuje požarno golazen. Severna meja njegove domovine je Beograd in živi tudi v bližini Ozerke. Svojo mrežo razpne po tleh. Njegove strupene željuzi so tako krepke, da pregrizejo človeško kožo in tudi kožo konj, pasove se živine in kamel. Zlasti akmele so jako občutljive za njegov strup. Od kamel, ki jih ugrizne ta strupeni pajek, jih pogine 88 odstotkov, od konj 16 in od goveje živine 12 odstotkov. Na kirurških stehpan mu rečejo karakati (črni volki). Zanimski povedo, da se ti pajki umorijo v enem letu 7000 živali. Neki zdravnik je dognal, da je človek bolj odporen sprito tega pajka kot živali. Kirurzi in Kalimiki si obdržujejo ranice ugriza z mlekom in ta sredstvo se je zmeraj obneslo. Ko pajek človeka ugrizne, zažuti hude bolečine in dobi mrzlico in se v 7—15 dneh se ne pozdravi. Tudi se potem je tisto mesto hudo vneto. Bolnik občuti splošno neznoznost bolečine, mrzel znoj za obličja, deloma ohromi, ima občutke strahu, tresje ga mrlica, ne more spati in je ves živčen. Strup tega pajka nanadno in uniči rdeča krvna telesa in vpliva tudi na možgane in na živčevje. Čelo jajčeca so strupena. Sama damadim praščem ta strup nič ne škoduje. Poskusili so jih že pitati s temi strupenimi pajki, pa se praščiči niso prav nič zastrupili.

Že v starem veku so poznali tega pajka. Kasneje ga imenuje avicenna.

Zlate zvezdice razsvetlujejo nočno nebo — mnogo, mnogo zvezdic. Mislite si, vsaka zvezdica je posteljica malega angelčka, a zvezdica dvojčica je posteljica angelčkov dvojčkov — hudobnega in dobrega.

Oh, jej, joj! Že zopet joka na zvezdici dvojčici eden izmed angelčkov-dvojčkov. Ah, joj, joj! To je pa res hudo! Še zvezdica dvojčica, na kateri spančkata angelčka, je sita tega, zato se rajši utrne, da bi ne slišala več sitnega jokanja.

Angelčka dvojčka padata in padata. Tudi dobra sestra hudobnega angelčka pada v globino. Uboga nežna krilec ne morejo vzdržati teže angelčkov, vedno hitreje strmoglavljata v globino. Kaj bo z njima, uboga angelčka!

ČRKOVNICA

a — a — a — e — e — e — f — i — i — i — i — i — l — l — l — n — n — n — o — o — r — r — t — t — z — z.

Ga
 ga
 ga
 ga
 ga

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi šest besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) naslednje: Slovenski pisatelj; italijan; fizik († 1642); železn. postaja na Notranjskem; slap v Ameriki; spletkar (tujka); žgana pijača.

Rešitev črkovnice z dne 22. maja

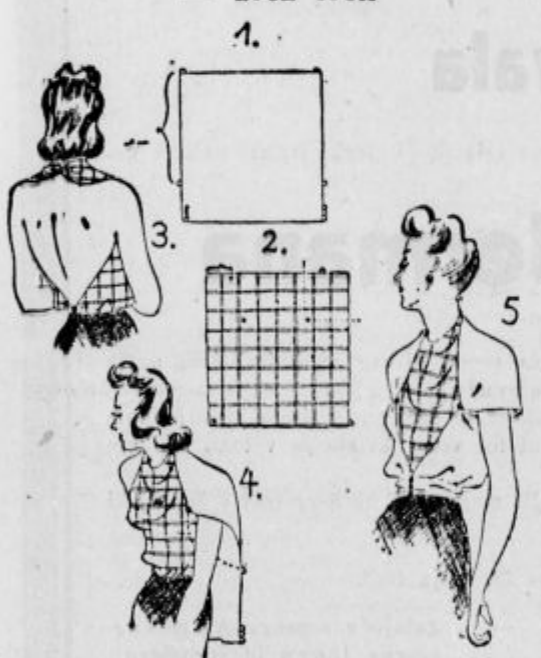
Firduzi; Etijalt; Alfieri; trafika; parafin; goljufi.

Nekaj koristnih drobtin

1. Stare rokavice iz pralnega usnja postanejo suhe kot nove, če jih 2 dni namakamo v raztopini iz 2 delov salmijaka in 8 delov vode in jih nato previdno izplaknemo v mrzli vodi in obesimo v senco. Ne smeš jih menčati in ne ožeti.

2. Slamnik naravno barve, ki je že nemožen, takole prenoviš: Pol limone olupiš, pomočiš limono, tam kjer je odrezana, v vpepleni evet in temeljito obdržeš slamnik. Pri tem porabiš 2—3 limone. Ko je slamnik tako dober očiščen, ga opereš s čisto vodo, nato ga nategneš na kako primerno posodo in daš na sonce sušiti.

Iz dveh rut — nova polstna bluza — brez točk

Iz dveh rut, mogoče iz kake enobarvne in iz kake žrtkaste, ki merita v kvadratu po 75 cm, nastane lahka polstna bluza. Črtasta ruta tvori sprednji del. Treba je prilepiti gumbe in narediti gumbulce (glej slik 1 in 2). Najprej vzameš črtasto ruto in si jo položiš od spredaj nazaj okrog vratu in ramen in si jo pripeš, kakor vidiš na sliki 3. Potem vzameš drugo, enobarvno ruto in si potegneš dva vogala čez pleča, kakor je narisano na sliki 4. Vogala pripeš na drugo ruto. Srednji gumbulci zadnje rute potegneš čez ista gumba, kot vidiš na sliki 5. Slednjič si daš sprednji rob kroz nase in si ga spredaj zapneš. Tako — zdaj imaš lahko polstno bluza, ki ne da izlaha pravi in likati. Toda — na nekaj je treba paziti! Samo jako mlade in čim vitkejše ženske si lahko privoščijo tako bluza!

Mrtvo mesto

Svoj čas so jo imenovali Harkov, zdaj skoraj da mu ni moči dati nobenega imena, tako peklensko in do dna je razdejano in uničeno.

Bilo je v mesečini in mesto je bilo polno mrzle lunine svetlobe, ko sem zagledal (piše vojni poročevalec »Pester Lloyd«) porušene zidove, od granat raztrita tla in sesute strehe tega mesta. V srebrni mesečini se mi je dozdevalo, ko da bi stal kje na dnu morja, pa sem zaman čakal na kako pravilčno ribo, ki bi me vzela na svoj hrbet in me prenašala po tej fantastični pokrajini... Venomer po fantamističnem kamenju, ki je bilo iztrgano iz tal, in na opeko, in na cestnih vogalih, ki sem jih prej poznal, se ustavljam, izprašujoč se: moj Bog, kam si je zašel! Tukaj je bil Pisani oder, tamle Dom vojakov, na oni strani so bile zgradbe hišnega bloka Rdečega trga in tu je imelo ogrsko poveljstvo svoj prejšnji stan. Grem mimo neke bolnišnice, kamor sem časih hodil k maši, in blidem ko v sanjah med razvalinami, dokler ne najdem med sesutimi stregami košek prostora za čez noč.

Zjutraj se odpravim dalje. Kot vojni poročevalec sem že marsikaj doživel v tej vojni in sem videl na mnogih obrazih grozo, kakor bi okamenela na njih. Ne da bi trenil, sem opazoval trupla mrtvih vojakov, podobno vpepljenih vasi in razdejanih cestšč.

A ta podoba tu v Harkovu me navdaja z grozo. Zaman se upiram temu občutku in zaman skušam zatreti v sobi človečnost. Nenadoma si moram priznati, da ne morem priti ničesar več, kar bi bilo bolj strašno, bolj hudo in bolj grozno. To sem občutil nekega lepega pomladanskega jutra, ko sem s strojno puško čez ramo stopal po cestah tega razdejanega mesta in sem se tu in tam z osumpljen pogledom ustavil pred kakim krajem, ki mi je vzbujal razne spomine. Tudi prej je bilo tu več kot preveč razvalin. In ko so začeli sovjetski letalci konec januarja bombardirati mesto, je bilo dan na dan več podrtij. V začetku februarja sem se moral na višji ukaz umakniti iz Harkova in takrat sem bil prepričan, da ne bom mesta nikdar več videl. A na drug ukaz sem bil spet poklican sem-

Hitri računar

Le malo jih je, ki bi znali poštევanko tudi čez 10 na pamet. Kdor ni zmeraj v vaji, bo težko kaj povedal, koliko je 17 krat 9. Pa saj to niti treba ni. Kdor je količnik več računanja na pamet, si kar izlaha izračuna svoje vsote. Če mu je treba izračunati, koliko je 17 krat 9, tedaj si to nalogo razčleni najprej na 17 krat 10 in 17 krat 9, poslednje spet v 10 krat 9 in 7 krat 9. Z 10 mora torej pomnožiti 17 in tudi 9. Če torej 17 + 9 = 26 pomnoži z 10, je to 260. Če dodaja še 7 x 9 = 63, je to 323, pa ima, kar želi dobiti.

Ob pogledu na sedanji Harkov sem presinjen za neznanosko grozo. Uničenje ni bilo samo temeljito, ampak tudi smotno. Kar so sovjetski Rusi v prvih bojih še pustili celega in česar Nemci niso bili pri svojem odhodu razbili, to so strmoglavci uničili, dokler je še sovjetska rdeča zvezda vlada nad mestom.

Medtem ko postopam po mestu, srečam ta in oni znani obraz. To so same ženske, saj so boljševeki vse moške, 30.000 po številu, v starosti od 18 do 50 let nagnali na fronto. Nobenih uniform ni, nobenih pušk, nobenih tankov, pravijo prebivalci mesta. Branilec Harkova, general Bjelov, ni imel niti svojega avta. Razkropljene tolpe rdeče armde so se borile v civilnih oblekah, mnogi niso imeli niti čelade in so se morali bojevati z orožjem, ki so ga kje spotoma pobrali.

Mogoče še ne veš...

... da pade celo v puščavi Sahari povprečno do 100 mm dežja na leto?

... da ptičja gnezda na Kitajskem niso cenjena samo kot delikatesa, ampak tudi kot zdravilo?

... da so na svetu posebna gorska vina, ki pritevamo k njim tudi tista iz vinogradov, ki segajo v Armenijo do 1900 m višine, v Himalaji pa celo do 2700 m?

... da je to izredno dejstvo, da čebelja matica le malokdaj piči človeka v zvezi z zakoni o ohranitvi rodu?

... da je v januarju v Avstraliji, Čileju, Novi Zelandiji in Argentini žetev, ko je pri nas takrat najhujša zima?

... da ima morski volk med vsemi živalmi največ mladičev in da so norveški raziskovalci na severni obali Avstralije dobili samice morskega volka, ki so vsebovale po 70 mladičev?

... da vpliva strup čebeljeja pika zato zdravilno na revmatizem, ker se s tem poveča v človeški krvi množina kolesterina?

... da je neka filipinska žena pri Manili nedavno rodila sedmorčke, sedem dečkov?

ČRŠA EGIPTOVSKEGA PODKRALJA

U. Mioni

41

Jožef nima nobenega vzroka več še dalje mučiti brate; poleg tega ni mogel brzditi svojega ginjenja in požirati solz, ki so mu tekle v grlo.

Trenutek, da se da spoznati, je napočil. Zato ni hotel imeti priči in ukaže vsem oditi: »Samo judje naj ostanejo.«

»Odpeljemo jetnika s seboj?« vprašajo vojaki.

»Razorožite ga in pustite pri njih.«

Zaprepašeni so ubogali. Nihče se ni drznil ustavljati razen velikega dvorjanika. Ta bratom ni preveč zaupal, zato reče Jožefu:

»Bodi previden.«

Jožef se nasmehne in namigne tudi zvestemu dvorjaniku, naj odide. Ta se le nerad umakne. Tako je bil radoveden dobri veliki dvorjanik in izid ga je zelo zanimal. Zakaj je podkralj uprizoril to igro?

Ko so vsi odšli, odstrani Jožef krinko in začne ihteti tako glasno, da ga je bilo slišati v sosedne sobe. Vpraša nato brate v njihovem domačem narečju:

»Ali me poznate?«

To narečje v zvoku njegovega glasu... Niso ga spoznali, marveč uganili... Toda ne... ni mogoče! On ubog suženj, zdaj mogočen podkralj!... Stali so osupli, iznenadeni, z odprtimi usti in niso mogli odgovoriti.

On nadaljuje:

»Jaz sem Jožef! In poln neizmerne sinovske ljubezni vpraša: »Moj oče še živi?« Strah, da niso morda govorili resnico, da je njegov oče umrl, katerega ne bo nikoli več videl, ga še ni opustil.

Niso mu odgovorili na vprašanje, tako so bili preplašeni.

Jožef! Njegov brat Jožef! To ime jim je vse odkrilo, zato so se preplašili. Edino Benjamin je drhtel radosti. Njegov brat, sin njegove matere, katerega je oče objokoval kot izgubljenega! Ostali so bili pa prestrašeni. Jožef, katerega so tako sovražili, grdo z njim ravnali, topli, vrgli v vodnjak; Jožef, katerega so bili prodali v sužnost in se niso dali omehčati njegovim solzom; Jožef ni zdaj le prost, marveč celo podkralj Egipta in oni so našli pri njem milost. Zelo jih je strah prevzel. Jožef se bo strašno maščeval. Videli so se okovane v klade, kako grdo ravnajo z njimi, jih mučijo, obsodijo na smrt, umore...

Niso si upali prositi milosti. Bili so preveč prepričani, da jim ne bo mogel niti hotel odpustiti. Preveč so ga bili razžalili.

Kako so se pa začudili, ko jim on prijazno reče:

»Vstanite in se približajte.«

Ustali so nekako samohotno in ko so bili blizu njega, jim reče:

»Jaz sem zares Jožef, vaš brat, ki ste ga vi prodali v Egipt. Ne bojte se; ne bom vas kaznoval zato. Bog je tako hotel, ker me je za vašo rešitev poslal pred vami v to deželo. Kajti že dve leti je, ko se je začela lakota v deželi in bo še pet let, ko ne bo mogoče ne orati ne žeti.

In Gospod me pošilja vam, da ostanete na zemlji in boste imeli hrane za življenje.«

Na ta način je skušal opravičiti krivdo bratov in poln razlivačje bratovske ljubezni, katere gotovo niso zaslužili; primerjal je lastno slabost z njihovo rešitvijo.

Bog ga je hotel v Egiptu, ne le v korist te dežele, ampak še posebno za korist dežele njegovih dragih. Ako bi on ne bil prišel v Egipt, čeprav v poniževalnem položaju kot suženj, ne bi bil mogel razložiti Faraonovih sanj, egiptovske žitnice ne bi bile polne in niti Egipčani, niti Jakobovi sinovi bi se ne bili imeli s čim nasititi. Vsi bi bili od pomanjkanja umrli.

Toda ker bratje, čeprav so gledali stvari v tej luči, niso mnogo zmanjšali svoje krivde niti niso bili prepričani, da so s tem storili bolj dobro kot slabo, ko so brata prodali, nadaljuje:

»Ne po vašem namenu, ampak po božji volji sem bil poslan semkaj in postavljen Faraonu za gospodarja vse njegove hiše in poglavarja vse egiptovski deželi. Hitro idite k mojemu očetu. Lahko pošljem odposlanca, pa je bolje, da greste vi sami. Recite mu: »Tvoj sin Jožef živi in tole ti naroča povedati: Bog me je postavil za poglavarja vse egiptovski deželi; pridi k meni, ne mudi se. Prebival boš v gasenski deželi in boš blizu mene ti in tvoji sinovi in sinovi tvojih sinov, in črede in tvoja živina in vse, kar imaš in jaz bom podaril to deželo tebi in tvojim sinovom, mojim bratom in sinovom mojih bratov, ker vsa egiptovska zemlja je moja in jaz jo lahko dam komur hočem. Tukaj vas bom živil, zakaj še pet let bo lakota, da ne pogineš ti in tvoja hiša in vse, kar imaš.«

»Glejte, kar vaše oči in oči mojega brata Benjamin vidijo in kar moja usta govore, ni od podkralja, ampak vašega brata. Zaupajte mi tedaj in se ne bojte. Povejte očetu o vsej moji slavi in o vsem, kar ste videli v Egiptu; povzivate se in ga pripeljite k meni.«

Ker ni mogel več zadrževati prekipelavega bratovskega čustva, je stopil s prestola, nežno objel Benjamin, svojega brata, in jokal od veselja. Benjamin je tesno objel brata, ki ga je tolikanj ljubil in ga že objokoval za mrtvega, pa ga je zdaj našel. V svojem mlademu srcu je čutil nekak srdo na brate, ki so ga bili prodali; oni so bili krivi, da je bil oropan prav od detinstva čustva in nežne ljubezni ljubljene brata. Toda Jožef je odpustil in tudi on ni hotel zaostati. Premagal je se in odpustil.

Bratje so motrili oba, ki sta, tesno objeta, jokala in niso vedeli kaj reči. Prositi Jožela odpuščanja? Niso upali; njihova krivda je bila prevelika. Ali jim je zares odpustil ali pa preveliko tako, da bi jih sladko omamil, pozneje pa strogo kaznoval? Nemogoče se jim je zdelo, da bi jim Jožef odpustil. Niso se mogli tolažiti s takim odpuščanjem. Bili so vsi pod vtisom velike postave o maščevanju, ki je tedaj vladala, strašne postave zadoščenja. Oko za oko, zob za zob, življenje za življenje. Prodali so bili Jožefa; on jih bo tudi usužnjil, prodal, ubil...

Jožef je objemal in poljubljaj Benjamin; toda Benjamin je bil nedolžen: on se ni udeležil nesramne kupčije, ni bil prodal brata. Oni pa...

»Crawla« so se učili od Indijancev in od starih Grkov

Kopalna sezona, ki se je te dni pričela, vabi spet stotere prijatelje sončenja in plavanja pod vedro nebo. Zdal, ko je ob obalah voda, zlasti pa v kopalščih zopet živahno. Ne bo odveč, če se seznanimo z nekaterimi zanimivostmi plavalnega športa. Preden so posegla plavalna društva v živ živ ob vodah, so imeli ljudje le malo pojma o hitrih načinih plavanja; prevladovali so tako imenovani živalski načini premikanja po vodi. Odrasli so igrali večinoma po žabje, otroci pa so pasje. Le tu pa tam ste videli izkušenejšega kopalca, ki se je postavil na plavanje na hrbtni ali s potapljanjem.

Športna društva so zanesla tudi med življenje kopalcev novega duha in pobude. Prve plavalne tekme so bile na Ljubljani, prvo plavalno šolo pa so ustanovili šele tedaj, ko so otvorili v Ljubljani športno kopalnico Ilirije. Približno pred 15 leti je nastopila doba, ko je prišel tudi pri nas crawl v modo. Ilirija je najela strokovne učitelje, ki so naučili našo mladino lepega tekmovalnega plavanja. Tekmovalci so opustili stare načine mornarskega, bočnega in hrbtnega plavanja, oprijeli pa so se crawla v trebušni in hrbtni legi; v zadnjih letih so se začeli uriti tudi v metuljčku, ki pomeni tehnično izboljšanje prsnega plavanja. Medtem ko se je naša prva generacija tekmovalcev ponašala še z violino (bočno plavanje) in z germanya slogom, lahko rečemo o današnji mladini, da teh načinov skoraj ne pozna več.

Po kratkih letih urjenja so se povzpeli naši tekmovalci med najboljše v Evropi. To velja zlasti za glavne načine plavanja, pa tudi za skoke v vodo; samo v waterpolu še nismo dosegli mednarodne stopnje. K splošnemu napredku plavalnega športa je pripomogla zlasti plavalna šola Ilirije, ki je v mladinskih tečajih izurila letno po več sto plavalcev. Z razmahom plavalnega športa smo dobili tudi prvi slovenski učbenik plavanja (»Crawl, prsno in hrbtno plavanje«), Gasileka zveza pa je izdala knjižico o reševalnem plavanju.

Crawl je še vedno v modi in se ga radi uči tudi kopalci, ki nimajo namena tekmovali. Zanimivo bo zvedeti, da si najhitrejšega sloga plavanja niso izmislili športni strokovnjaki; crawl podobno plavanje opazimo že na starih slikah, ki potrjujejo, da so ga poznali že Asirci in Grki pred Kristusovim

časom. Tudi dandanes vemo za primitivne narode, da plavajo neke vrste crawl, čeprav se ni prodrla do njih sodobno športno gibanje. O Indijanceh ob Rio Madeira poročajo, da se premikajo po vodi na ta način, da breažo z nogami kakor pri crawlu in da izvajajo tudi z rokami podobne gibe. Naj omenimo še avstralske plavalce, o katerih čitamo, da so v vodi nenavadno spretni. Nekateri plavajo z desko v rokah ter breažo z nogami gor in dol, nekateri pa tudi brez deske.

O Japoncih vemo, da so se povzpeli v teku zadnjih 15 let med svetovne prvake v plavalnem športu. Čeprav so se Japonci naučili marsikatero športne panoge od Evropejcev in Amerikancev, vendar ne velja to za plavanje. Na olimpijskih igrah v Los Angelesu so nastopili z zanimivo točko, pri kateri so pokazali 700 letni razvoj plavalnega športa na Japonskem. Znamenje, da imajo veliko vodno športno tradicijo in da njihovi mednarodni uspehi v plavanju niso samo slučajni.

V Evropi je crawl razmeroma še zelo mlad. Prvič so ga videli v Hamburgu leta 1906. Takrat se je udeležil nemških plavalnih tekem tudi Avstralec Cecil Healy, ki je prvič pokazal »dihanje pod vodo«, graciozno veslanje z rokami, pa urno striženje z nogami. Gledalci so bili navdušeni, dosežen čas pa se jim je zdel naravnost fantastičen. Healy, ki so ga imenovali plavalno čudo, je preplaval 100 m v 71,6 sek. To je bil prvi trijumf novega plavalnega sloga, in Healy je moral vedno iznova v vodo, da pokaže zdaj delo z rokami, zdaj izdihavanje pod vodo, zdaj striženje z nogami, ki daje osnovno hitrost.

Šest let pozneje so slavili olimpijske igre v Stockholmu. Tudi takrat — to je bilo leta 1912 — sta bila preni in hrbtni crawl še za marsikoga novost, ki jo je prvič videl. Naj omenimo samo tri izide, ki so jih takrat dosegli:

100 m prsto: Kahanamoku, Amerika, 1:03,4;
100 m hrbtno: Hebler, Amerika, 1:21,4;
200 m prsno: Bathe, Nemčija, 3:01,4.

Slovenci smo začeli s sistematičnim plavljenjem šele l. 1929; že v prvih dveh letih urjenja pa so naši plavalci tako napredovali, da so dosegli mnogo boljše čase od onih, ki so l. 1912. zadostovali za olimpijsko prvenstvo v Stockholmu.

Koledar prvenstvenih tekem

V nedeljo, dne 30. maja: igrišče Ljubljane: ob 9.30 Vič: Ljubljana (mladina), ob 10.30 Zabjak: Vič (rezerva), ob 14. Dopolduro t. t.: Mladika (rezerva), ob 15.15 Zabjak: Mladika (II. razred), ob 17. Dopolduro t. t.: Hermes (I. razred). Službujoči odborniki Zorko Franjo. — Nogometni spored na igrišču Mladike: ob 10.15 Mladika: Hermes (mladina). — Spored na igrišču Marsa: ob 10. Dopolduro t. t.: Mars (mladina).

Koledar prvenstvenih tekem v nedeljo 6. junija: I. razred: Ljubljana: Mars, II. razred: Vič: Mladika, rezerve: Ljubljana: Mars, Mladika: Krotan, Hermes: Vič, Tobačna tovarna: Zabjak; mladinske tekme: Ljubljana: Tobačna tovarna, Hermes: Vič, Mars: Zabjak. Službujoči odborniki Markič Slavo.

Na svoji zadnji seji je Nogometna zveza verificirala tekme preteklega tedne in je protest Dopolduro t. t. proti verifikaciji prvenstvene tekme z Marsom, ki je bila odigrana 9. maja in je končala z rezultatom 4:2 v korist Marsa, zavrnila. Tako je bila tudi ta tekma verificirana.

Najboljši ljubljanski strelec. Čitateljem, ki jih zanimajo športne številke, objavljamo listo najboljših strelcev I. razreda domačega nogometnega prvenstva: Kroupa 5, Hacler 4, Lah in Slamič po 3, Zajje, Bertonec in Nagode po 2, Piskar, Marn, Sočan, Žigon, Januš, Brodnik, Aljančič, Zupan in Pelicon pa so zabili po 1 gol.

Zahvala

Vsem, ki ste z nami sočustvovali in nas tolažili ob težki izgubi našega nepozabnega

Martina Jermana

trgovca

mu poklonili krasnega cvetja in vencev, in vsem, ki ste na kateri koli način počastili njegov spomin — naša srčna zahvala!

Posebna zahvala hodi gospodom zdravnikom in častitim sestram usmiljenkam za njih požrtvovalen trud in nego ob boleznih ter vsem, ki ste ga v tako velikem številu spremili na njegovi zadnji poti.

Sveta maša zadušnica bo v soboto, dne 29. maja 1943, ob 8 zjutraj v župnijski cerkvi Marijinega Oznanjenja.

Ljubljana, Trbovlje, Litija, Sarajevo, dne 28. maja 1943.

Zalujoča soproga Angela,
hčerka Dora in sorodstvo.

Umrl nam je po kratki mučni bolezni naš ljubljani soprog, skrbni oče, stari oče, brat, stric in tast, gospod

JAKOB BEZLAJ

poštni zvanik v pokoju

v četrtek, dne 27. maja 1943, v 74. letu starosti, preiden s tolažili svete vere. — Pokopali ga bomo v nedeljo, dne 29. maja 1943, ob treh popoldne iz kapelice sv. Petra na Zalah k Sv. Križu.

Ljubljana, Padova, 28. maja 1943.

Zalujoči: Terezija, soproga,
Iva, Stane, Dolfe, Pavle, Jožefa, otroci;
snahe, vnukinje in sorodstvo

Kupujte
pri
naših
Inserentih

V vsako hišo
»SLOVENCA«

Selma Lagerlöf:

Stara Agneta

Po gorski stezi navzdol je stopala z majhnimi, opotekajočimi se koraki stara žena, suhljasta in majhna, z bledim in uvelim obrazom, ki pa ni bil trd in razbrzdani. Na sebi je imela dolg plašč in nabrano čepico, v roki pa mašno knjižico in vejico sivke.

Imela je kočo visoko gori na skalah, kjer ni raso nobeno drevo več. Stala je prav na robu širokega ledenika, ki je spuščal svojo ledeno strujo od zasneženega gorskega vrha v dolino. Tam je starka bivala čisto osamljena, kajti vsi njeni so ji že zdavnaj pomrli.

Bila je nedelja in ženica se je vračala iz cerkve. Ampak le kako je do tega prišlo: pot je ni navdala z veseljem, temveč z bridkostjo. Župnik je govoril o smrti in o pogubljenih; to jo je presunilo. Nenadoma se je spomnila, da je v svoji mladosti slišala pripovedovati, da se mnogi pogubljeni mučijo v večnem mrazu na gorskem vrhu nad njeno kočo. In v spomin ji je prihajala zgodba za zgodbo o teh, ki morajo bloditi po ledu, o teh neumrljivih sencah, ki jih preganjajo gorski vetrovi.

In tedaj jo je nenadoma popadla globoka groza pred goro in zazdela se ji je, da leži njena koča strašno daleč tam gori. Če bi se tisti, ki tavajo tam gori po ledeniku, nenadoma odpravili navzdol! In ona je tako sama...

Pri besedi »sama« so se njene misli obrnile v še žalostnejšo smer. Zdal je padla spet v sredo skrbi, ki jo je razjedala vse dni. Težko je občutila, da mora bivati tako daleč od ljudi.

»Stara Agneta,« je rekla glasno sama pri sebi, kot se je navadila tam gori v samotni, »posedaš v svoji koči in predeš, predeš. Dan za dnem se moraš truditi in ubijati, da ne pogineš od gladi. Toda ali je en sam človek vesel, da živiš? En sam človek, stara Agneta?«

Če bi še živel kdo od tvojih, potem bi že bilo. Če bi prebivala spodaj v vasi, bi gotovo vsaj eden bil vesel tvojega življenja. V svoji revščini bi seveda ne mogla imeti ne psa, ne mačke, toda vsaj streho bi lahko ponudila popotnemu beraču. Ne bi ti bilo treba prebivati tako daleč od velike ceste, stara Agneta. Če bi mogla vsaj enkrat samkrat ponuditi žejnemu popotniku požirek vode, pa bi vedela, da si še za kakšno rabo.

Pa je vzdihnila in si dejala, da po njeni smrti niti tiste kmetice, ki ji dajejo zdaj lan v prejo, ne bodo žalovale za njo. Saj je vendar poskušala svoje delo opraviti kot je treba, toda gotovo je mnogo takih, ki bi še boljše naredile. In solze so ji prišle v oči, ko je pomislila, da si bo morda mislil gospod župnik, ki jo je doslej v vseh letih videl v cerkvi vedno na istem mestu, da je čisto vseno, ali sedi tam ali ne. »Prav tako sem kot mrlí,« je rekla, »nihče ne vpraša po meni. Prav tako dobro bi bilo, če bi legla in umrla. Saj sem že kar zledenela v svoji mirzi samoti, srce mi je zledenelo, tako je.

O, ti ljuba moja, o, ti ljuba moja,« je dejala, »če bi me tukaj vsaj eden potreboval, potem bi se že našlo še kaj toplote v stari Agneti. Ali naj divjim kozam nogavice pletem in svizcem pošiljam? To ti povem,« je rekla in iztegnila svojo roko proti nebu, »moraš mi preskrbeti nekoga, ki me bo potreboval, sicer bom legla in umrla.« Tedaj ji je prišel naproti nek velik, resen

menih. Ker je videl, kako je potrta, se ji je pridružil in starka mu je pripovedovala o svoji nesreči. Rekla je, da ji je zmrazilo srce v prsni in da bo postala kakor tisti tavajoči po ledeniku, če ji Bog ne bo podaril nečesa, za kar bi mogla živeti.

»To pa Bog lahko stori,« je rekel menih.

»Ali ne vidiš, da je Bog tu gori čisto brez moči?« je odvrnila stara Agneta. »Tukaj ni drugega kot mrzla, prazna puščava.«

Vedno više sta prihajala. Po rebreh je mehko ležal mah, po poti so se razprezale gorske rastline s kosmatimi listi, pred njima je stalo visoko gorovje s svojimi skalami in prepadi, snežinami in ledeniki tako grozeče in težko, da je človeku kar prsi stiskalo. Tedaj je menih opazil tik pod ledenikom kočico stare Agnete.

»Oh,« je rekel, »tu torej stanuješ? Tukaj pa vendar nisi sama, dovolj družbe imaš. Kar poglej!«

Menih je staknil kazalec in palec ter ju poddržal starki pred levo oko, prosič jo, naj se ozre po gorah. Toda stara Agneta se je obotavljala in zaprla oči.

»Če je tam kaj videti, potem nočem ničesar uzeri,« je dejala stara Agneta. »Bog nas obvaruj, Bog nas obvaruj! Staro Agneta zna biti tukaj.«

»No, potem pa z bogom,« je rekel menih. »V drugo ti bo težko najti priliko, da bi videla kaj takega.«

Starka je postala radovedna, pa je odprla oči in pogledala na snežišče. Spočetka ni videla nič posebnega, potem pa je začela opazovati, kako se tam gori nekaj premika. Videla je, kako se nekaj belega premika na belem snegu. Kar je imela spočetka za megle in izparine in modrikasto barvo snega, so bile množice pogubljenih, ki so se mučile v večnem mrazu.

In mala mamka je strmela in trepetala kot trepetlika. Vse je bilo tako kot so stari pripovedovali v svojih pripovedkah. V nedopovedljivem trpljenju in grozi so romale tam gori množice mrtvih. Večina jih je bila ogrnjena v nekaj dolgega, belega, vsi pa so imeli gole noge in nepokrite glave.

Nštevilne množice so jih bile. Čim dalje je gledala, tem več jih je prihajalo. Nekateri so stopali ponosno in vzravnano, drugi so bili združeni kot bi plesali preko ledenika, toda starka je videla, da si prvi kot drugi ranjujejo svoje noge na konicah in robovih ledu do krvi.

Bilo je prav tako kot v pripovedkah. Videla je, kako se neprestano družijo, kot bi se hoteli medsebojno ogreti, pa se nato nenadno spet ločijo, prestrašeni zaradi mrtvaškega mraza, ki ga izžarevajo njihova telesa. Bilo je kot bi iz njih prehajal mraz na goro, da so oni tisti, ki ne dajo snegu, da bi se raztopil in meglam, da bi se ogrele.

Toda vsi se niso premikali; nekateri so stali tiho v zmrazjeni okamenelosti in zdelo se je, da stoje tako že leta in leta, kajti sneg in led sta se nagromadila okoli njih, da jim je bilo videti samo gornji del telesa.

Čim dalje je strmela mala mamka vanje, tem mirnejša je postajala. Strah je zbežal, na njegovem mestu pa je stopilo srčno sočutje do teh trpečih bitij. Tu ni nobenega prestanka v mukah, nobenega mirnega mesta za ranjene noge, ki morajo tekati preko ledu, ki reže kot nabrušeno jeklo. In kako jih zebe, kako trepetajo od mraza in kako šklepetajo z zobmi! Vsi, tisti, ki so okamevali. Ves večer je vrtala po svojih možganih, kako ostrem, pekočem, neznošem mrazu.

(Konec prih.)